

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENTĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direc. Contenc. B-cel G-e a Tărei Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat membru Cons. legislativ	GR. CONDURATU Consilier la Curtea de Apel București	RÉNÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȚEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii JudiciareMembrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit.	800 lei
" Avocați	500 "
" Magistrați	400 "
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

In lunile Iulie și August

apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

D-l Ministru de Justiție Mărzescu refăcând comisiunile întocmite pentru unificarea legislativă, a confirmat în Comisia de procedură civilă pe d-l Prof. Dem. Negulescu; în Comisia pentru codul civil pe d-nii Profesori M. Sipsom și Al. Cerban; în Comisia pentru codul comercial pe d-l avocat Iosef Cohen, iar în Comisia de cod și procedură penală pe d-l avocat Vintilă Dongoroz; toți aceștia fac parte din Comitetul de redacție al Curierului Judiciar.

Deasemenea dintre colaboratorii noștri au fost numiți în diferitele Comisiuni d-nii: Profesorii D. Alexandrescu, Iulian Theodorescu, P. Dragomirescu și Mircea Djuvara; Matei Balș, Corneliu Botez, Ionescu-Dolj și V. Erbiceanu, consilieri la Casație; D. Maxim, președinte, M. Mosgos și Andrei Rădulescu, consilieri la Curtea de apel București; I. N. Fintescu, judecător Trib. Ilfov și Dem. D. Stoenescu, decanul Baroului din Craiova.

Suntem simțitori de fericita alegere făcută în persoanele distinșilor noștri membri din Comitetul de redacție și colaboratori și ne grăbim a adresa d-lui Ministru de Justiție expresiunea recunoștinței noastre.

„CURIERUL JUDICIAR“

SUMAR

- Anteproiectul de lege asupra accelerării judecăților. — Pro domo..., de d-l avocat Paul Porumbeanu;
- Sisteme de simplificare și a celerare pentru judecarea proceselor, de d-l judecător Victor Romescu;
- Observațiuni rite e asupra anteproiectului de lege pentru accelerarea judecăților, de d-l avocat Demetriu V. Parascivescu;
- Recenzii la diferite opere apărute, de A. V. și E. C. D.

Jurisprudență:

- Curtea de apel Constanța: Elena A. Barian cu Ioana Alex. Istodor și alții (Dacă mențiunea în procesul verbal de autentificare de declarațiunea testatorului că este făcut testamentul de el și din liberă voință, este prescrisă de lege sub pedeapsa nulității? Expresii echivalente. Art. 862, 866 c. civ. și art. 83 legea aut. actelor), cu o Notă de d-l profesor D. Alexandrescu;
- Trib. Ilfov s. II a Comercială: Jacques Eterlin cu Mayer & Aftalion (Neprezentarea în termen a cekului spre plată. Pierderea acțiunii cambiale. Art. 365, 367 și 368 c. com.), cu o Notă de d-l avocat Iosef Cohen;
- Judecătoria ocol. II: II. David cu Maria Sîsma (Contract de locațiune. Titular al unui contract. Neopozabilitate ocupanțului cu titlu egal și anterior), cu o Notă de d-l avocat Corneliu Grigorian.

ANTE-PROIECTUL DE LEGE

asupra

ACCELERĂRII JUDECĂȚILOR

Pro domo...

Suntem cu toți doritori să vedem o îmbunătățire în distribuirea justiției; și, Dumnezeu știe, cât de necăjiți suntem noi, avocații, de neînchipuita încetineală, pe care suntem nevoiți să o suportăm. Un confrate spiritual, îmi spunea odată că din 25 ani de avocatură, 15 ani i-a pierdut — așteptând...

Așteptăm rândul proceselor, așteptăm să fim primiți prin unele cabinete prezidențiale, așteptăm să se rezolve o lucrare de complex, așteptăm pronunțări, așteptăm onorariile, așteptăm mereu, așteptăm o viață 'ntreagă, și așteptăm acum și crearea mai multor secții, — singurul, adevăratul remediu al crizei noastre profesionale!

Deci, salutăm cu bucurie orice măsură, care oricât de neînsemnată ar fi, mai ușurează cu ceva mersul proceselor.

Decât, un lucru: să nu se isbească în exercițiul profesiei noastre.

Mi se va erta că nu mă ocup de părțile bune ale proiectului, despre care ne dă câteva informațiuni d-l Em. Dan în „Curierul Judiciar“ No. 38/923.

Mi se va erta, însă, și sinceritatea de a mă ocupa numai de ceea ce e în legătură, deocamdată, numai cu noi avocații, pentru că, la urma urmei, în elaborarea unui proiect de procedură, noi, avocații, nu suntem, chiar așa, partea cea mai neglijabilă.

Proiectul suprimă amânările de comun acord. Proiectul are în vedere că se „zădărnicește, prin aceste amânări, o muncă întreagă, de portărei, arhivă, grefă, etc.“ (vezi No. 9 din articolul citat). Proiectul, însă, nu ține seamă de interesele noastre

ale avocaților: de multe ori, o amânare e solicitată dela confrate la confrate, datorită fie împrejurării că ambii avocați sunt ocupați aiurea, fie unei indispoziții a unuia din confrăți, indispoziție pe care numai un confrate o poate aprecia... Când un client însărcinează pe un om de legi cu interesele sale, directiva procesului o dă numai avocatul, și dacă se ține în seamă la un artist de indispoziția, ocupațiunea sau... neprimirea cachetului său, de ce să nu avem aceeași considerație pentru un avocat, — că doar și avocații sunt în comisiunile de reformă a codului de procedură civilă!

Un alt punct, care nu ne poate conveni, este pedeapsa enormă ce se inflige clientului — și prin consecință și avocatului — ca cel dintâi să plătească din nou toate taxele procesului, în caz când procesul s'a suspendat a doua oară (vezi punctul 3). De ce această pedeapsă? Înțelegem anumite taxe de amânări, cum e și în legea timbrului actuală; dar taxa proporțională, este un jaf, ale cărui consecințe le suportăm tot noi avocații, pentru că știut este că taxele grele împuținează procesele. Este netăguit, și un rău social ca să se pună atâtea taxe și greutăți pentru cel ce e nevoit să alerge la judecată pentru drepturile lui, — dar nu mă ocup de această latură a problemei, pentru că am spus că vorbesc acum numai pro domo.

Mai departe proiectul prevede că Tribunalul va cerceta memoriul depus de parte chiar în lipsa acesteia, putându-l admite în parte și chiar în tot (acelaș punct 3). De ce nu suprimați avocații domnilor proiectiști? Cum? Vine clientul la avocat, îl angajează în proces, îi face memoriul pentru că legea prevede un termen fatal și pe urmă — iertați-mi expresia — dă bir cu fugiții! Memoriul e bun, e semnat de un nume ilustru, care orice s'ar spune, psihologiceste vorbind, mai ales când e vorba de judecător unic, cântărește ceva, — și... și avocatul trebuie să se judece pentru onorarii! Dar mai e o chestie, și fiindcă sunt pornit pe sinceritate, de ce să n'o spun? Cum rămâne cu prestigiul profesiunii, când un avocat pierde procesul chiar în lipsa adversarului? Înțeleg asta când e vorba de un apel, recurs, contestație, pentru că atunci ai de luptat cu o hotărâre judecătorească, când, deci, ataci ceva, — dar să nu ataci nimic, și să pierzi totul, ba să și vezi că adversarul invizibil triumfă, — asta nu pricep!

Mă opresc. Chestiunea mi s'a părut prea interesantă pentru noi avocații, și mulțumesc dinaintea tuturor felicitărilor ce voi primi, pentru că am îndrăznit să mă ocup de interese profesionale, când e vorba de o reformă socială...

PAUL PORUMBEANU

Avocat

Sisteme de simplificare și accelerare pentru judecarea proceselor

Incurajat de faptul că am avut plăcerea, ca propunerea făcută de subsemnatul printr'un proiect de lege ce am scris și predat personal d-lui I. Th. Florescu ministru de justiție și d-lui Botez, secretar general și pe care l'am înaintat și oficial ministerului de justiție cu adresa No. 23812 din 4 Noembrie, 1922 și în care proiect am propus printre altele pentru prestigiul justiției, ca amenzile judecătorești, să fie mările de zece ori; iar executarea lor să se facă direct de instanțele judecătorești prin emitere de mandate de arestare, după ce a trecut o lună, de când hotărîrea condamnaților a rămas definitivă, propuneri cari s'au transformat în lege. Cum zic incurajat de acest mic succes moral, încerc din nou, poate voi reuși să stimulez alți potenți ai zilei, care să aprobe părerea mea relativă la unele modificări, ce cred că sunt necesare să se aducă procedurii pentru a se putea ușura și accelera judecarea proceselor, în interesul justiției și al justițiabililor.

Căci este incontestabil dintre toate chestiunile pur judecătorești, cea mai spinoasă este procedura.

Din cauza procedurii foarte multe procese se amână, fie din cauză că nu s'a putut îndeplini în termen, fie din cauză că deși îndeplinită nu a fost bine îndeplinită, iar în procesele, unde sunt mai multe părți, procedura este adesea, pe rând rău îndeplinită și procesul se amână de foarte multe ori, din cauza procedurii, ceea ce se poate considera ca o tăgadă de dreptate.

Cu toate acestea și cu procedura noastră, deși extrem de formalistă, totuși s'ar putea grăbi puțin judecarea proceselor, dacă s'ar căuta, ca lipsa de procedură sau neregulata ei îndeplinire, să nu fie un mijloc de amânare și deci o ușurare momentană pentru un magistrat, spre a nu se trudi cu rezolvarea unui proces.

Pentru a da o lămurire mai clară acestei chestiuni, să dăm câteva exemple:

Să presupunem că partea nu este citată, sau că partea a uitat dovada de predarea citației acasă, însă partea protivnică se prezintă singură.

Putem considera procedura completă în civil?

Dacă o considerăm îndeplinită, atunci pierde fiscul valoarea timbrei necesare pentru citație și dovadă, și pentru ca statul, să nu suferă această pagubă, trebuie atunci să-i dăm un termen, ca partea să scoată noi citații. Să presupunem că afacerea este de mică importanță, în acest caz statul ar pierde circa 1 leu și 10 bani.

Zilele pierdute de părți, au însă o valoare mult mai mare și deci din această cauză protecțiunea și avuția națională pierde însutit, de aceea zic, deși nu scrie nicăeri acest lucru, judecătorul va anula în ședință timbrele necesare citației și dovezei, și deci nici statul nu a pierdut partea sa, dar în schimb societatea, țara și doi oameni au câștigat o zi, foarte prețioasă, în care vor produce ceva în folosul general, decât să o piardă la ușa instanțelor judecătorești.

Să presupunem acum, că am fi în penal.

Procedura din nenorocire nu s'a îndeplinit cu o parte, inculpat sau reclamant, sau cu ambele părți, care nu se prezintă, dar în schimb se prezintă martorii.

Ce face judecătorul?

Conform principiilor și practicei judecătorești, procesul trebuie să se amâne și martorii și toate părțile prezente au pierdut ziua degeaba la instanță judecătorească.

Cu toate acestea eu ascult martorii, deși procedura nu este complectă, cu una din părți, sau cu toate părțile, contra practicei învechite judecătorești, care are drept deviză formalismul procedural.

Să vă spun acum motivele de drept și de fapt de ce procedez în modul arătat.

In drept

1. Ascult martorii fiindcă conform art. 54 din legea judecătorilor de ocoale, acest judecător poate face pe judecătorul de instrucție și deci în conformitate cu art. 70 din procedura penală poate audia martorii în ne-ființa părților, și, deci suntem în perfectă legalitate, când audiez niște martori, pe care nu-i mai oblig încă odată sau poate și de nouă ori, să mai vină la judecătorie și să piardă zile bune lucrătoare și producătoare pentru ca să fie audiați, ca martori și să spună uneori că nu știu nimic.

In fapt

În fapt chestiunea audierii martorilor, cum am arătat mai sus, chiar în lipsa părților, când o parte sau mai mult n'au fost bine citate, este de o importanță foarte mare și de multe ori audierea martorilor, fără citarea părților este în interesul justiției pentru aflarea adevărului.

1. Să presupunem că audiem niște martori, lipsind partea care n'a fost bine citată, martorul în lipsa celui ce l'a propus, nu a putut fi influențat de cel interesat și deci nu a spus decât numai adevărul.

2. Un martor fiind bătrân sau chiar tânăr, până la al doilea termen a sucombat, dacă s'a audiat a fost în interesul cauzei, căci la ziua termenului, când procedura a fost bine îndeplinită cu toate părțile, martorul fiind mort, numai putea fi audiat.

Să presupunem că judecătorul în lipsa părții n'a întrebat pe martor toate chestiunile ce ar fi putut spune pentru luminarea cauzei.

Ei bine, în acest caz martorul se va putea cita din nou, dar în acest caz martorul va mai pierde o zi pe care în sistemul cellalt tot o pierdea, dar în schimb au câștigat toți cei bine audiați, multe zile, pe care le-ar fi pierdut, până ce procedura ar fi fost bine îndeplinită cu toate părțile.

Acestea sunt chestiuni de procedură, care ajută la judecarea proceselor cu procedura actuală și care observate, tot aduc o ușurare, pentru judecarea mai rapidă a proceselor.

Dar voesc a mai propune alte chestiuni, care ar ajuta și mai mult, pentru ca judecarea mai repede a proceselor, să se poată face și pentru ca, nu procedura să fie o cauză a străgănirii în rezolvirea proceselor.

Sistemul ce propun este simplu și din această cauză cred, că este superior, mai ales în chestie de procedură.

Eu sunt de părere că părțile dintr'un proces, să nu fie citate decât o singură dată în civil, atunci când li se înmânează copia după acțiune, iar în penal, numai pentru primul termen.

Termenul al doilea se va fixa după 15 zile dela primul termen, când partea a fost citată și deci, fiecare știind că are un proces în curs, va trebui să se intereseze singur, în 15 zile dela primul termen, când a fost citat, când s'a fixat al doilea termen, pe care cunoscându-l în modul acesta în alte 15 zile dela acest termen, se va interesa când s'a fixat al treilea termen și așa mai departe.

Acest lucru fiind prevăzut în lege, părțile nu vor putea invoca că n'au cunoscut termenul îndată ce au primit citația pentru primul termen, de oarece, toate celelalte termene nu vor fi mai lungi de 15 zile dela primul termen, și pentru care nu vor mai fi anunțate

prin citație, urmând ca fiecare să se intereseze singur de termenele următoare.

Mi se va obiecta că până la cunoașterea acestei noi proceduri, multe părți, vor pierde procesele lor, fiindcă nu este în uzul părților a se interesa de termenele obținute.

Cu toate acestea, chiar cu procedura actuală, multe părți, care au fost lipsă, se interesează de termene, pentru ca să-și reguleze afacerile lor, așa fel, ca la ziua judecății, să nu fie ocupați cu alte lucrări și ca nu cumva notarul sau agentul judecătoresc nedându-i citația să nu piardă procesul.

Prin urmare chiar cu procedura actuală a citării părților, foarte multe părți se interesează pentru ca să cunoască mai dinainte termenul; iar citarea lor, nu este decât o formalitate care îngreuiază rezolvirea proceselor și un mijloc de șicană și amânare fără rost.

Prin urmare fiind deja în uz sistemul ce propun, legiferarea lui se impune pentru a ușura și grăbi judecarea proceselor.

Mi se va obiecta însă, că până la cunoașterea acestui sistem, foarte multe părți vor pierde procese drepte, totuși, părțile au la îndemână facerea apelului, unde vor fi mai vigilenți.

Legea advocaților prevede decăderi mai grave, de ex. :

Atunci când apelul a fost omis să fie semnat de avocat, se anulează apelul și rămâne hotărîrea primei instanțe definitivă, ceea ce nu se întâmplă în sistemul ce propun, partea care nu este vigilentă pierde la prima instanță, dar poate reforma hotărîrea în apel.

Ei bine, chestiunea fiind foarte importantă și pentru a nu face pe părți să piardă la prima instanță, din necunoaștința sistemului ce propun, se vor face publicațiunile cele mai întinse pentru cunoașterea acestui sistem.

Se vor trimite preoților circulare de modul cum se va proceda cu judecarea proceselor, spre a fi citite în biserică, ca, fiecare parte în orice fel de procese până la rezolvare, nu se va mai cita decât o singură dată, urmând, ca pentru să cunoască celelalte termene, trebuie să se intereseze fiecare singur.

De asemenea se va putea trimite circuli în învățătorilor, ca să comunice copiilor, iar aceștia părinților, cum că procedura pentru judecarea proceselor s'a modificat în sensul sus arătat.

În modul acesta, fiecare știind, că nu va fi citat decât o singură dată, se va interesa din vreme ca să cunoască al doilea termen și celelalte.

Mi se va obiecta că unele părți fiind departe, în alte orașe, nu se vor putea interesa de termen și ar fi greu să i obligăm să se deplaseze dela distanțe mari, spre ușurință în aceste cazuri s'ar putea prevedea, că fiecare instanță judecătorească, să fie obligată, să răspundă scrisorilor prin care se cere lămuriri asupra termenelor.

În acest caz partea interesantă va scrie o carte poștală recomandată cu retur recipisă; iar arhivarul sau funcționarul însărcinat cu răspunsul, va trebui să răspundă arătând clar termenul fixat.

Se va mai obiecta că fiscul pierde taxele de timbru pentru citații și dovezi în sistemul ce propun.

Lucrul se va remedia ușor, cel obligat în sistemul actual a scate citații va depune în ședință timbrele necesare citației și dovezi, care se vor anula de judecător, în acest mod s'a satisfăcut și statul, și această obiecțiune cade dela sine.

Fiind fatal că la un termen oarecare trebuie să se pronunțe hotărîrea judecătorească, iar părțile lipse urmând să se intereseze în termen de 15 zile dela ultimul termen, conform sistemului ce propun, vor constata din dosar, sau condica de termene, că s'a pro-

nunțat o hotărîre, în acest caz, după expirarea acestui termen de 15 zile, va curge termenul de opoziție, apel sau recurs conform procedurii, iar dacă și la expirarea acestui termen nu s'a făcut apel, opoziție, recurs, hotărîrea rămîne definitivă fără a mai fi comunicată.

În acest mod părțile vor fi scutite și de comunicarea hotărîrilor, iar chestiunea timbrelor ce s'ar fi întrebuințat cu scoaterea hotărîrii și comunicarea ei, se vor anula de judecător, atunci când partea va cere investirea hotărîrii cu titlul executoriu, iar dacă s'a făcut apel se vor anula timbrele necesare comunicării și dovezei, de unde începe să curgă termenul de apel, și deci fiscul nu va fi păgubit cu nimic în sistemul ce propun.

În sistemul ce propun pârîtul nu va fi așa de protejat, ca sub actualul sistem de procedură, el va fi obligat să se intereseze singur în decurs dn 15 zile de noul termen ce a luat procesul, ce i sa intentat de vreun reclamant, în schimb însă, s'ar putea prevedea, dacă se va constata că a fost supus judecăței pe nedrept, instanța să ține socoteală la acordarea cheltuielilor de judecată pentru despăgubirea părăților sicanati pe nedrept.

Prin procedura noastră s'au luat garanțiile de apărare pentru pârît, ca și cum toți reclamantii ar fi de rea credință, lucru constatat că nu este adevărat, ci din contră am constatat că mulți reclamânți se lipsesc de pretențiile lor, numai din cauza procedurii anevoioase ce este la instanțele judecătorești și să n'arbă procese.

Dece oare atunci atîta bună voință pentru pârîți, căci cel vinovat de obicei pentru existența unui proces este pârîtul, căci dacă ar fi fost om care să-și îndeplinească singur obligațiunile sale, nu s'ar mai fi născut procesul în cauză.

Prin urmare, dacă este constatat, că de obicei pârîtul este cel vinovat, de existența procesului, dece să nu se trudească și el puțin sau din 15 în 15 zile să se ducă la instanța unde este supus judecăței și să vadă, ce s'a făcut cu procesul său, dacă n'a fost curios să se ducă la ziua termenului spre a se apăra.

Mi se pare nedrept ca un pârît vinovat să stea cu mâinile încruciate și să rădă de reclamantul păgubit care se trudește cu citarea lui și care n'are alt lucru de făcut decât să se sustragă în tot felul, ca procesul să se judece încet.

Prin urmare, sistemul ce propun, ca părțile în orice proces să fie citate numai o singură dată nu este vexatoriu, mai ales acum, de când părțile de obicei au avocat, care cele mai adeseori își va lua asupra-și, cunoașterea termenelor.

Mi se va obiecta poate, că termenul de 15 zile este prea scurt, în acest caz, s'ar putea face gradații, la judecatorii termenul va fi de 15 zile, la Tribunale și Curți o lună, iar la Înalta Curte de Casație 2 luni.

Că toate acestea dacă partea are interes a se judeca și mai iute, i se va putea da un termen mai scurt, decât cel în care pârîtul urmează să ia cunoștința din oficiu de termenul următor, atunci se va cita formal precum și dacă va fi nevoie a fi citat personal la interogator.

În același mod dacă cel interesat va voi să curgă mai repede termenul de opoziție, apel, etc., va comunica hotărîrea, și în acest caz, termenele de opoziție, apel, etc. vor curge a doua zi dela comunicare.

Cu sistemul ce propun cred că ușurez cu mult lucrările instanțelor judecătorești, iar procesele se vor judeca cu mult mai iute, părțile scăpând de o pacoste, chestia procedurii.

VICTOR ROMESCU
Jude Președinte

Târgu Cârcinov
Muscel

OBSERVAȚIUNI CRITICE

asupra

anteproiectului p. accelerarea judecăților

Am citit cu multă surprindere dispozițiunile „noului proiect de lege pentru accelerarea judecăților” care e vorba a se depune pe biroul Parlamentului fie de d-l ministru al justiției, fie din inițiativă parlamentară. Acum în urmă am citit și articolul d lui Em. Dan din *Curierul Judiciar* No. 38/923 și răspund:

Din cele ce am citit, văd că nu e vorba de a modifica 2—3 articole din pr. civilă actuală, ci de modificarea în mare parte a pr. civile române din Vechiul Regat, fără ca această procedură așa modificată să fie în vigoare în tot coprinsul României întregite, adică și în nouile ținuturi alipite la Vechiul Regat.

Știam că există o Comisiune alcătuită din juriști, cari lucrează de atîta timp pentru unificarea legislativă în care e cuprinsă și pr. civilă, și care până în prezent nu și-a publicat dispozițiunile modificatoare ale legislațiunei unificate pentru a fi văzute și discutate și de juriști, cari cu experiența lor ar fi combătut sau ar fi aprobat dispozițiunile bune sau rele ale acestei noi legislațiuni.

În stadiul acestei așteptări, mă surprinde acest proiect de lege al procedurii accelerate a proceselor, care nu coprinde altceva decât introducerea în mare parte a procedurii civile maghiare și austriace care se aplică în Ardeal, Banat și Bucovina la cari juriștii teritoriilor alipite din Comisiunea de unificare țin atît de mult, în cît nu vor cu nici un chip a fi schimbată nici chiar la unificarea legislației. Se poate vedea în *Curierul Judiciar* No. 7 din 20 Febr. 1921 articolul d-lui Dr. Corneliu Chisăliță, Consilier la Înalta Curte de Casație, despre „Unificarea legislației și reforma procedurii civile” precum și scrierile d-lui Mandicevski consilier tot la Înalta Curte de Casație membrii în comisia de unificare a legislației.

Subsemnatul am dat un prim semnal de alarmă în contra părerilor acestor distinși juriști ai teritoriilor alipite, când am scris în *Curierul Judiciar* din 25 Sept. 1921 articolul meu „Procedura Civilă română față de unificarea legislațiunei” ca răspuns la articolul d lui dr. consilier Chisăliță, unde am arătat adevăratele cauze ale tărăgănirii proceselor și mijloace de îndreptare, constatând superioritatea legislației noastre în materie de procedură civilă față de procedura maghiară.

După mine am mai văzut un articol scris de un distins și muncitor magistrat din Oradia Mare d-l C. P. Docan (din Vechiul Regat) în articolul său *Legi maghiare — Legi române* din *Curierul Judiciar* No. 28 din 5 August 1923 în care, făcând comparația între aceste 2 legislații, demonstrează superioritatea legislației noastre față de legislația maghiară și austriacă din ținuturile alipite, care este greoaie, confuză și se pierde în detalii.

Recomand Parlamentarilor români din Vechiul Regat până mai este timp citirea acestor articole menționate de mine până la votarea legii anunțate.

În articolul meu din *Curierul Judiciar* din 25 Sept. 1921 am arătat părerea distinsului jurisconsult dispărut George G. Tocilescu în cursul său de Procedură Civilă ce preda la Facultatea de Drept din București, asupra Procedurii Civile Române:

„Aceste codice, zice Tocilescu în tratatul său de Procedură Civilă, (partea I, *Organizația judecătorească*, pag. XIX § VII), se distinge prin prescripțiuni de forme simple și expeditivă, prin o procedură sumară, printr'un

stil în genere ușor și limpede, depărtând astfel toate acele formalități complicate, confuze, greu de înțeles și târăgănitore, de care este infectată procedura civilă Franceză, precum și a mai multor State civilizate din Europa.

Puteam zice, că redactorii codicelui nostru de proc. civilă s'au pătruns mai bine decât redactorii codicelui francez de aceste 3 mari principii în materie de procedură: *simplicitate, celeritate și eficacitate*.

Prin urmare se face o greșală mare a se schimba actualul cod de procedură civilă.

Se voiește a se accelera judecățile?

Voi de aci căeva norme, care fără a schimba cu totul procedura noastră civilă din orală în scrisă vor avea darul de a ușura și accelera procedura în judecarea proceselor:

1. Să se urmeze cât se poate de mult asimilarea proc. civile actuale cu dispozițiuni din legea judecătorilor de ocoale ca să tindem către un singur cod de procedură accelerat aplicabil la toate instanțele judecătorești: judecătorie, Tribunal și Curte de Apel, — adică desființarea opoziției ca și la codul judecătoriei de ocol lăsând dreptul de opoziție pentru procesele cari se judecă în ultimă instanță adică cu drept de recurs și al cărui termen să fie de 5 zile, ca la judecătorie.

Deasemenea desființarea opoziției la instanța de apel.

2. Termenul de apel să fie tot 10 zile ca la judecătoria de ocol cu obligație ca motivele apelului să se depună cel mai târziu până în 15—20 zile sau chiar o lună, până se redactează hotărîrea apelată.

Termenul de apel să curgă ca și la judecătoria de ocol dela pronunțare când părțile s'au judecat contradictoriu și dela comunicare, când s'au judecat în lipsă nu cum este acum în art. 318 pr. civilă numai dela comunicarea hotărîrei fie prezenți în instanță fie lipsă.

3. Îndeplinirea procedurii să se facă uniform conform art. 68, 69, 71 legea judecătorilor de ocoale pentru toate instanțele judecătorești.

4. Introducerea dispozițiilor art. 70 din legea judecătorilor de ocoale adică «că părțile se pot prezenta fără citațiuni dacă identitatea lor se poate stabili ușor în instanță» și să se acopere nulitatea citațiilor prin prezența părților în instanță.

5. Să nu se mai introducă procedura preliminară și pregătitoare, cum se anunță, cu memorii, para memorii, etc., sistem din procedura maghiară ci să se lase proc. civilă așa cum este orală, însă articolele 96 și 98 din proc. civilă actuală să devie din facultative cum e acum, obligatorii pentru magistrat cât și pentru avocat și părți, dispozițiuni cari nu sunt altceva decât procedură scrisă însă nu cu formalismul și decăderile de drept prevăzute în proiectul de lege ce voiește a se vota, adică judecătorul delegat să facă o dare de seamă a împrejurarilor priciniei, un fel de referat fără a arăta a sa părere (art. 96 pr. civilă) iar avocatul sau partea să depună concluzii scrise obligatorii după procesele civile și comerciale ce va pleda oral (art. 98 pr. civilă).

Atunci și magistratul și avocatul și grefierul vor fi mulțumiți că se controlează dosarul, că rămâne scris ce s'a vorbit conform concluziilor și grefierul că nu pierde nimic din vedere din cele ce trebuie să lucreze.

Pledoaria controlată prin concluzii scrise dela sine se înțelege că se scurtează și să nu se poată a se mai da drept magistratului de a impune spațiul de timp avocatului în care trebuie să vorbească, după cum se preconizează în noul proiect de lege, căci se poate abuza de acest drept, răpindu-se mijlocul de a se apăra suficient impricinat.

Să se înlătore dispoziția cu termene de 3 luni și 6 luni de a nu avea drept a mai redeschide un dosar

suspendat, căci această măsură e contrarie accelerării proceselor.

6 Să nu ne mai împiedice legea timbrului în judecarea proceselor cu amenzi și decăderi prevăzute pentru netimbrarea suficientă a acțiunilor, timbru să se poată completa în orice stadiu al procesului fără nici o amendă, fiscul satisfăcut să se mulțumească cu atât.

7. Tot în codul judecătorilor de ocol găsim articolele 43 care autoriză pe judecător să dea autorizația maritală femeii care se află în proces, art. 42 pentru minori deasemenea și art. 83 al. 2 care obligă pe judecător să intervină punând în discuție din oficiu mijloacele de apărare.

De ce nu am introduce aceste dispozițiuni de procedură ce le găsim toate în codul judecătorilor de ocoale ca să tindem, cum am zis, la crearea unui singur cod de procedură cu aceleași forme și decăderi de drepturi simple și clare, acum când judecătoriile de ocoale prin mărirea competenței lor, au ajuns mici Tribunale iar Tribunalele prin introducerea judecătorului unic băgat prin toate unghiurile Tribunalelor cu ședințe publice cum se preconizează în proiectul sus citat, vor deveni niște simple judecătorii.

Tot pentru ușurarea Tribunalelor și înlesnirea populației dela țară așa fi de părere ca și divorțurile între săteni să fie date în competența judecătorilor de ocoale cari dovedesc destulă maturitate prin competența lor de a judeca și procese de divorț între săteni.

8. Îndeplinirea procedurii cu citații, etc., să se facă din oficiu, nu la stăruința părților găsindu-se o modalitate oarecare.

Toate fazele procesului să se desfășoare în ședință publică conform procedurii noastre civile, care garantează deopotrivă pe ambele părți, că instrucțiunea asupra faptului și asupra dreptului se face în văzul tuturilor și în arelas spirit de dreptate pentru reclamant cât și pentru pârît.

Procedura astfel modificată să fie obligatorie și pentru procesele cu legi speciale și la judecătorile de ocoale și la tribunale în apelurile venite dela judecătorie, — respectând numai termenele urgente din aceste legi speciale.

Acestea aveam de spus de o cam dată la acest preliminar proiect de lege modificator al procedurii civile a vechiului regat și fac apel la juriștii noștri din regat să se miște, căci au să regrete mai târziu.

DEMETRU V. PARASCHIVESCU

Fost Președinte de Tribunal
Avocat

RECENZIE

N. I. Rîmniceanu. Accidentul dela Ciurea. Evoluția ideii de responsabilitate civilă.

Cu prilejul problemei juridice pe care acțiunile în daune, intentate de sinistralii tragicali accident din 1917, au pus-o justiției noastre, autorul analizează într-o monografie completă și precisă ideea și evoluția noțiunii de responsabilitate civilă, rezumând istoricul și argumentarea teoriei culpei contractuale, a culpei delictuale și a riscului profesional și expunând clar și pe larg rațiunea pentru care legislațiunea provocată de doctrină, se îndrumă în direcțiunea solidaristă a răspunderii independent de orice culpă de rezultatele fustele ale riscului marilor întreprinderi.

Din documentarea desăvârșită și în curent cu ultimele cercetări ale științei și practicei dreptului desprindem cu adâncă duioșie citarea operii «L'idée de faute et l'idée de risque comme fondement de la responsabilité» a regretatului con-

ferențiar al Universității din Iași *Ernest Triandafil*, dispărut în floarea vârstei și în puterea talentului și a ascensiunii sale spre cele mai înalte culmi a științei juridice».

A. V.

* *

Théorie et pratique de l'assurance de responsabilité, de d-l Dr. Victor G. Cadere, cu o prefață de d-l Joseph Hémard, profesor la Facultatea de Drept din Paris. 1 vol. în 8°, pag. 260. Edit. L. Chauny et Quinsac, Paris 1923. Prețul 16 franci.

Compatriotul nostru d. Victor G. Cadere, un eminent doctor în drept al Facultății din Iași, a publicat o interesantă lucrare asupra asigurării responsabilității, reușind să creeze o teorie generală, într-o materie foarte dispartă și puțin cercetată. Partea teoretică este completată de numeroase aplicațiuni practice. Valoarea acestei opere a fost elogiis apreciată și de d. profesor Hémard.

În rezumat putem spune, că această lucrare constituie o contribuțiune importantă și ncuă la studiul asigurării responsabilității cu totul distinctă de celelalte ramuri de asigurări, și aduce o contribuțiune nouă în practica asigurării responsabilității. Ea poate fi consultată cu folos atât de juriști, cât și de societățile de asigurare.

* *

Explicațiunea teoretică și practică a legii și regulamentului pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite de d-l Vesp. V. Pella, prof la Facultatea de Drept din Iași. București 1923. Prețul 40 lei.

D. Vesp. V. Pella, raportor al proiectului de lege pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite și membru în Comisiunea permanentă pentru punerea în aplicare a legii, ne dă o interesantă monografie completă — teoretică și practică — asupra principiilor, cari stau la baza legii pentru înfrânarea și reprimarea speculei, servind de călăuză magistraților și avocaților în frecventele cazuri ce se prezintă zilnic. Ea va contribui într-o largă măsură la unificarea jurisprudenței în această materie, puțin cunoscută la noi.

* *

Indicatorul impozitelor sau călăuză contribuabilului în noua lege pentru unificarea contribuțiunilor directe din 1923, de d. A. Zalman, avocat, 1923, București. Prețul 40 lei.

Lucrarea d-lui Zalman este o operă de popularizare a noului legi asupra unificării contribuțiunilor directe, prin gruparea în mod sistematic a fiecărei categorii de venituri cu lămuririle necesare asupra impunerei lor, astfel că contribuabilul să aibă o idee precisă asupra tuturor dispozițiunilor ce-l privesc, constituind cu drept cuvânt o călăuză practică.

Modul cum este concepută și mai cu seamă cum este realizată această expunere, aduce o contribuție folositoare pentru înțelegerea unei legi noi, care se depărtează cu totul de la vechile legi financiare.

E. C. D.

CURTEA DE APEL DIN CONSTANȚA

Audiența dela 7 Mai 1923

Președinția d-lui GH. L. DIMITRIU, Președinte

Elena A. Bartan cu Ioana Alex. Istodor și alții

Decizia civilă No. 698

Testament. — Autentificare. — Dacă mențiunea în procesul verbal de autentificare de declarațiunea testatorului că este făcut testamentul de el și din liberă voință este prescrisă de lege sub pedeapsa nulității? — Expresiuni echivalente. — Art. 362, 886 c. civ. și art. 33 legea autentificării actelor.

Art. 862 c. civ. prevede, sub pedeapsă de nulitate, că declarațiunea testatorului cum că testamentul este al său

și făcut din liberă voință, să se menționeze în procesul verbal de autentificare».

Deși legea nu prevede nicăderi formule și termeni sacramentali pe care să-i întrebuințeze judecătorul când autentifică actul, spre a reda această liberă voință a testatorului, însă expresiunile echivalente întrebuințate de el trebuie să nu lase nici o îndoială că toate cerințele legii au fost îndeplinite.

Testamentul fiind prin excelență un act solemn, legiuitorul a prevăzut această formalitate tocmai în scopul, ca să asigure libera expresie a voinței testatorului, în cât neobservarea ei atrage nulitatea testamentului¹⁾.

Curtea în majoritate,

Asupra apelului făcut de Erasimia zisă Elena A. Bartan, cu autorizația soțului ei, contra sentinței civile cu No. 218 din 1922 a Tribunalului Constanța secția II-a, prin care s'a admis acțiunea intentată de Ioana Alex. Istodor, Ion Turea zis Turescu și Matei Turea zis Turescu prin petiția înregistrată la No. 13003 din 1922 și s'a declarat nul testamentul autentificat la No. 1838 din 27 August 1916 de Tribunalul Constanța, făcut de defunctul Marcu Turea zis Turescu;

Având în vedere susținerile apelantei, opunerile intimatilor și actele aflate la dosar;

Având în vedere că se constată că, prin actul intitulat testament și autentificat de Tribunalul Constanța la 27 August 1916, defunctul Marcu Turea, zis și Turescu, lasă întreaga sa avere mobilă și imobilă soției sale Elena Turescu, apelanta de azi, recăsătorită acum cu Andrei Bartan; că încetând din viață Marcu Turescu în August 1918, intimații în apel, în calitate de frați ai defunctului și ca moștenitori legitimi ai acestuia, în lipsă de descendenți și ascendenți, fapt ce nu se contestă de apelantă, au intentat, la 20 Septembrie 1922, acțiune pentru anularea menționatului testament;

Având în vedere că motivul invocat de moștenitorii de sânge, pentru a cere anularea testamentului, este că, prin procesul verbal de autentificare, nu se constată declarațiunea expresă a testatorului că este al său și că este făcut din libera sa voință, precum cere formal art. 862 c. civ.;

Având în vedere că din examinarea procesului verbal de autentificare se constată, în adevăr, că nu au fost îndeplinite aceste două cerințe ale legii, într-un cât acel proces verbal nu cuprinde nici o mențiune care să constate declarațiunea defunctului că testamentul este al său și că este făcut din libera sa voință;

Având în vedere că, la această susținere, se obiectează de către apelantă că, din moment ce s'a arătat în corpul testamentului că a fost făcut de testator de bună voie și nesilit de nimeni, iar prin procesul verbal de autentificare se constată că acel testament a fost cetit testatorului de către judecătorul care l'a autentificat, urmează că cerințele legii au fost îndeplinite;

Având în vedere însă că art. 862 cod. civ. prevede formal că declarațiunea testatorului cum că testamentul este al său și făcut din libera sa voință, trebuie să se menționeze în adevărea Tribunalului, sub pedeapsă de nulitate a testamentului;

Considerând că dacă legiuitorul a cerut să se facă anume mențiune despre îndeplinirea acestor formalități în procesul verbal de autentificare este pentru că a voit să aibă o garanție sigură că cerințele ei vor fi îndeplinite, punând astfel pe judecător în alternativă: sau de a îndeplini realmente acele formalități, sau de a săvârși un falș în acte publice, menționând că ele

1) Rezumatul acestei remarcabile decizii s'a publicat în *Jurisprudența Generală* No. 18, pag. 571, No. de ordine 1331.

s'au îndeplinit, atunci când nu au fost îndeplinite în realitate. (D. Alexandresco, vol. IV, partea II-a, ed. II-a, pag. 86 și urm.);

Că dacă nu se face adevărire de judecător, prin chiar procesul verbal de autentificare, că s'au făcut în fața sa de către testator declarațiunile cerute de art. 862 cod. civ., testamentul este din această cauză nul în sensul de inexistent, potrivit art. 886 cod. civ., chiar dacă s'ar dovedi prin alte mijloace că formalitățile au fost îndeplinite în realitate, pentru că constatarea acestor formalități este substanțială și deci lipsa ei atrage nulitatea întregului testament, ea neputând să rezulte decât numai din adevărirea făcută de judecător, iar nu din alte împrejurări, pe cale de deducțiuni ori simple prezumțiuni sau conjeturi;

Considerând că este adevărat că legea nu prescrie niciiri formule sau termeni sacramentali, așa că judecătorul chemat să autentifice un testament nu este ținut a întrebuița înșiși termenii legii, el putând să se servească de orice alte expresiuni sau fraze echipolente ori cuvinte sinonime, pentru a constata îndeplinirea cerințelor legii;

Că pentru aceasta însă trebuie neapărat ca cuvintele întrebuițate de judecător, atunci când el constată declarațiunea făcută de testator înaintea sa, să nu lase nici o îndoială că toate cerințele legii au fost îndeplinite, el trebuind să se servească de expresiuni care să aibă aceiași forță cu termenii legii, adică să indice tocmai ideea voinței de legiuitor;

Că, în speță, nu se constată din procesul-verbal încheiat de judecătorul care a autentificat testamentul decât că acest act a fost cetit testatorului, care a declarat că este făcut cu consimțământul său, și că exemplarul prezentat iese din subscris propriu, după care testatorul a subscris și al doilea exemplar;

Considerând că mențiunea din procesul-verbal de autentificare despre declarațiunea testatorului că actul este făcut «cu consimțământul său» nu poate servi de echipolent pentru a constata declarațiunea liberei voințe a testatorului, pentru că acea mențiune nu exprimă exact aceiași ideie de liberă voință, pe care legiuitorul o cere în mod special pentru testamente;

Considerând în adevăr, că testamentul este un act solemn, prin excelență, pentru care legiuitorul a prevăzut anumite formalități, care au de scop să asigure libera exprimare a voinței testatorului;

Că de aceea, formalitatea constatărei liberei voințe a dispunătorului are un caracter de precizie mai riguroasă, atunci când este vorba de un testament, această formalitate având menirea să garanteze neatârănarea voinței testatorului, a cărui operă exclusivă și personală trebuie să fie testamentul;

Că scopul și rațiunea pentru care legiuitorul a cerut ca judecătorul să se încredințeze prin el însuși că voința testatorului e liberă, a fost de a împiedica și zădărnici fraude, captațiunea și sugestiunea, a căror dovedire de cele mai multe ori este aproape imposibilă;

Că, printr-o asemenea declarațiune de liberă voință făcută înaintea judecătorului, legiuitorul a voit ca testatorul să fie oare cum deșteptat asupra gravității actului ce face, punându-l la adăpostul manoperilor acelor cari îl înconjoară și îl obsedează;

Că numai așa se poate explica pentru ce legiuitorul a prevăzut pentru autentificarea testamentelor forme și cerințe speciale, cu mult mai riguroase ca pentru autentificarea celorlalte acte în genere, scoțând testamentele de sub aplicațiunea dreptului comun în materie de autentificare, și edictând reguli aparte în ce privește testamentele, prin art. 862 c. civ., ale cărui dispozițiuni au rămas neatînse prin legea autentificărilor, după cum

formal art. 33 din această din urmă lege, care menține dispozițiunile prescrise de codul civil relativ la forma testamentelor autentice, afară de raportul judecătorului către Tribunal, care nu se mai cere astăzi;

Că, atunci când testamentul a fost făcut cu neobservarea formelor cerute de lege, este îndoială că el ar exprima realmente voința testatorului și, în asemenea caz, succesiunea trebuie să aparțină și să profite moștenitorilor legitimi, pentru că legiuitorul a voit ca, atunci când testatorul se abate de la ordinea legală a succesiunii, să facă aceasta în completă cunoștință de cauză și în deplină libertate;

Considerând că, fără temei, se susține, în speță, că din moment ce testamentul a fost cetit testatorului, care apoi l-a semnat, prin această s'au îndeplinit și celelalte cerințe ale legii, precum este declarațiunea că testamentul este al său și că este făcut din libera sa voință;

Că, în adevăr, din moment ce legea cere, sub pedeapsă de nulitate, coexistența tuturor acestor formalități și deci constatarea îndeplinirii a fie căreia din trănsele, nu se poate presupune că legiuitorul a admis ca constatarea și menționarea numai a unora dintrînsele să poată servi ca echipolent pentru a stabili îndeplinirea și a celorlalte formalități, fie care din aceste cerințe ale legii avându-și rațiunea și însemnătatea ei și ele neputându-se înlocui una prin alta;

Că tot atât de neîntemeiată este și susținerea apelantei că, întru cât nu s'a contestat de moștenitorii de sânge că consimțământul testatorului a fost liber, testamentul ar urma să fie privit ca valabil;

Că, în adevăr, nu trebuie a se confunda chestia capacității testatorului cu chestia solemnității testamentului, fiind vorba de două ordine de idei cu totul deosebite, una privind validitatea testamentului sub raportul formalităților, iar cealaltă privind validitatea testamentului sub raportul capacității, care este o chestiune de fond;

Că, în speță, se invoacă nulitatea actului ca testament autentic pentru lipsă de forme, ceea ce face ca el să fie inexistent, de oare ce testatorul ori cât de capabil ar fi, nu poate să testeze de cât în formele și sub condițiunile determinate prin lege;

Considerând că astfel fiind, cu drept cuvânt, Trib. a anulat, în speță, testamentul autentificat la No. 1738 din 1916, așa că prezentul apel este neîntemeiat și trebuie să fie respins;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier Remus C. Benișache, respinge ca nefondat apelul, etc.

(ss) Gh. L. Dimitriu, C. I. Nacian, Al. Teodorescu, Remus C. Benișache.

Opiniune

Subsemnatul, N. N. Papadat, diferind de părerea majorității, sunt pentru admiterea apelului făcut cu petițiunea înregistrată la No. 76/923, pentru următoarele motive:

Având în vedere apelul pârâtei dela prima instanță, Elena A. Bartan, prin care cerând admiterea lui, să se respingă acțiunea intentată cu petițiunea No. 13003/922 de Ioana Alexandru Istodor, Ion Turea, zis Turescu și Matei Turea, zis Turescu, prin care s'a pronunțat anularea testamentului, autentificat la No. 1738/916 de Trib. Constanța, făcut de defunctul Marin Turea, zis Turescu, în favoarea soției sale, apelanta de astăzi;

Având în vedere că numitul defunct, consecinte cu sentimentele și devotamentul său către soție, cu care a împărțit existența, lasă după moartea sa acesteia, bunurile sale compuse din două corpuri de case situate în Constanța, cu arătarea în corpul testamentului că

lasă această avere de bună voință și nesilit de nimeni iubitei sale soții, cu care a trăit în pace și în înțelegere; și, mai jos, terminând, arată că această fiind ultima sa voință, semnează propriu (și urmează o semnătură);

Având în vedere că Trib. pentru a ajunge la admiterea acțiunii și, deci, la anularea testamentului constată că, în procesul verbal de autentificare, nu sunt coprinse mențiunile că testamentul este al său și că este făcut din libera sa voință;

Având în vedere că din examinarea procesului verbal de autentificare se vede că deși nu coprinde mențiunea prin care să se constate declarațiunea defunctului cu propriile cuvinte: că testamentul este al său și că este făcut din libera sa voință, conține însă cuvintele că: cele coprinse în testament sunt cu consimțământul său și că citindu-l din cuvânt în cuvânt în fața și auzul testatorului, acest exemplar prezentat iscălit, l-a semnat propriu;

Considerând că, în legislația noastră, nicăiri nu se prevede termeni sacramentali de care să fie ținut judecătorul chemat să instrumenteze în asemenea autentificări;

Că, astfel, ne fiind obligat a întrebuița însăși termenii legii, el poate să înlocuiască cu ori cari alte cuvinte echivalente din care să rezulte îndeplinirea tuturor formalităților legale;

Că, în principiu, faptele esențiale pe cari trebuie să le cuprindă un act, pot să rezulte din complexul actului însuși și să nu lase în același timp nici o îndoială că toate cerințele legii au fost îndeplinite;

Considerând că, după dispozițiunile art. 862 cod. civ. se prevede că, în procesul verbal de autentificare, trebuie să se cuprindă anume formalități substanțiale și expresiuni care să nu lase îndoiala că au aceiași forță cu termeni legali;

Că, în speță, cum bine e stabilit că în legislația română neexistând formule sacramentale, nu se poate susține cu temei că judecătorul punând în procesul verbal de autentificare alți termeni de cât acei indicați de lege, lasă vre o îndoială asupra înțeleșului lor, și că nu pot fi luați ca termeni echivalenți;

Având în vedere că, astfel, procesul verbal de autentificare coprinzând mențiunea că: s'a citit testamentul în fața și auzul testatorului, (ad litteram); iar expresiunile că testamentul este al testatorului, rezultă cu suficiență din arătările judecătorului că: „exemplarul prezentat iscălit l-a subscris propriu“;

În ce privește expresiunea libera voință înlocuită în procesul verbal cu cuvântul consimțământ, mai ales că faptul se îndeplinește înaintea președintelui sau judecătorului care instrumentează și în pretoriul Tribunalului, nu se poate zice că nu e un termen echivalent;

Având în vedere că din cele expuse mai sus rezultă că cerințele legii au fost în mod manifest îndeplinite, adică că testamentul prezentat înaintea președintelui Trib. de Marcu Tureșcu, defunct. este al său, că este semnat de el, că exemplarul nesemnat a fost iscălit în fața magistratului delegat cu aceasta și că cele coprinse în testament sunt scrise cu cu consimțământul său, adică din libera sa voință;

Pentru toate aceste motive, sunt de părere, a se admite apelul făcut de Erasmia zisă Elena A. Bartan și infirmându-se hotărârea civilă a Trib. Constanța No. 218/922 care a pronunțat anularea testamentului, să se respingă acțiunea înregistrată la No. 13003/922, ca nefondată.

(ss) N. N. Papadat.

NOTA. — Un bărbat, care trăește mai mulți ani

în bună înțelegere cu soția sa, voind a-i asigura viitorul și a n-o lăsa pe drumuri (intenție foarte lăudabilă din partea lui), în lipsă de moștenitori rezervatari, îi lasă prin testament toată averea sa, mobilă și imobilă.

Spre a avea o garanție și mai mult cum că ultima lui voință va fi adusă la îndeplinire, el recurge la formele unui testament autentic.

Ce se întâmplă însă? Judecătorul care a autentificat testamentul, omite de a prevedea în procesul-verbal de autentificare că actul de ultimă voință este al testatorului și că el a fost făcut din libera lui voință, formalitate a cărei îndeplinire art. 862 din codul civil o cere sub pedeapsă de nulitate. (Mai vezi art. 886 c. civil și art. 33 din legea pentru autentificarea actelor din 1886).

Chestiunea este de a se ști dacă un asemenea testament trebuia sau nu să fie anulat? Curtea din Constanța, care a avut a judeca acest proces, cunoscută de toți prin soluțiile sale juridice și prin îngrijirea cu care își motivează deciziunile ce le dă, s'a împărțit în majoritate și minoritate asupra acestei grave chestiuni. Majoritatea, compusă din patru judecători, declară testamentul inexistent, pentru lipsă de forme substanțiale, iar minoritatea îl validează, din contra.

În acest conflict, unde este adevărul? căci testamentul nu poate fi și nul și valid în același timp; el trebuie să fie una din două.

Minoritatea, izbită, după toate probabilitățile, de nedreptatea ce se face unei soții, pe care bărbatul său a înțeles să-o facă legatară lui universală, are, de altfel, motive destul de puternice. Ea ajunge la validarea testamentului, raționând prin deducțiuni.

Între altele, testatorul ar fi declarat în cuprinsul actului, anulat de majoritate, că cele cuprinse în el sunt cu consimțământul lui, și că, în dreptul actual, neexistând termeni sacramentali, precum erau altădată la Romani (ceea ce este necontestat și perfect adevărat), îndeplinirea formelor solemne cerute de lege, ar rezulta, în speță, din complexul întregului act, deși recunoaște, în fapt, că procesul-verbal al judecătorului care a instrumentat are o meteahnă; însă crede (și respectăm convingerea sa), că cerințele riguroase ale legii sunt îndeplinite, prin faptul că judecătorul, care a instrumentat, a declarat că testamentul a fost semnat de testator în prezența sa, etc.

Neavând aci procesul-verbal de autentificare, nu putem ști dacă în el se vorbește de consimțământul testatorului, căci necontestat cuvântul „voință“, pe care îl prevede legea, ar putea fi înlocuit prin cuvântul „consimțământ“. În asemenea caz, n'ar lipsi decât cuvântul „liber“, care, pare mi-se, nu are în citatul proces-verbal nici un echivalent. În orice caz, trebuie să recunoaștem că soluția dată de minoritate este echitabilă. Este, în adevăr, straniu ca o femeie, care a fost o soție bună și credincioasă, să piardă averea pe care bărbatul său a voit și a înțeles să-i o lase, numai din cauza greșelii unui judecător.

* * *

Venim acum la argumentele majorității, care par a fi mult mai puternice.

Ea constată că procesul-verbal de autentificare nu cuprinde nicio mențiune, cu privire la declarația defunctului că testamentul este al său și făcut din libera sa voință. Majoritatea adaogă, cu drept cuvânt, că aceste constatări, care au menirea de

a asigura libertatea voinței testatorului, trebuie să rezulte din însuș procesul-verbal al judecătorului, iar nu să fie deduse din simple prezumțiuni sau conjecturi.

Este adevărat că, în materia riguroasă a testamentelor, se admit echipolente atât în Franța (vezi tom. IV, partea II, al Coment. noastre, pag. 88, *ad notam, in fine*), cât și la noi (Cpr. Cas. I, Bult. 1899, consid. dela pag. 14), cu toate că se recomandă, ca măsură de prudență, ca judecătorii sau notarii, acolo unde există, de exemplu, în provinciile alipite, să întrebuițeze înșiși termenii legii (vezi Michaux, *Tr. pratique des testaments*, 1904, pag. 311, ed. a 2 a); însă, în orice caz, trebuie să se întrebuițeze cuvinte din acele care corespund cu cuvintele prescrise de lege sub pedeapsă de nulitate. De exemplu, în loc de „liber“ s'ar putea întrebuița cuvântul slavonesc „slobod“, care se mai întrebuițează încă uneori; în loc de voință, s'ar putea întrebuița cuvântul „consimțământ“, etc. Dar în orice caz, trebuie să fie un cuvânt, având același sens, care să înlocuiască pe acel care lipsește și pe care îl prevede legea. Or, tocmai majoritatea Curței constată, desigur cu părere de rău, că nici un cuvânt de acest fel, niciun sinonim a cuvintelor „voință“ și „liberă“, nu figurează în nenorocitul proces-verbal, care autentifică acest testament.

Or, nu trebuie să perdem din vedere că nu ne găsim în fața unui act autentic ordinar, ci în fața unui act eminamente solemn, care a mai păstrat ceva din formele riguroase ale dreptului roman.

„Considerând, zice foarte bine tribunalul Iași, că testamentele sunt acte solemne, supuse unor formalități riguroase fără care nu există în ochii legii și, prin urmare, toate elementele constitutive ale unui testament trebuie să se producă sub această formă, pentru a avea o existență legală“, etc. (*Dreptul* din 1884, No. 86, pag. 704. Cpr. Filippis, *Corso de diritto civile italiano*, XI, 153, pag. 136; Planiol, III, 2515; Colin et Capitant, II, pag. 838 și alți autori citați în tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 21, nota 4, etc.).

Chestiunea de a se ști dacă omisiunea cutărui sau cutărui cuvânt atrage sau nu nulitatea testamentului, nu este o chestie de fapt, ci o chestie de drept, care, prin urmare, cade sub controlul direct al Curței de Casație (Vezi tom. IV, partea II, al Coment. noastre, pag. 86, text și nota 1).

* * *

S'a decis, cu drept cuvânt, că dacă testatorul n'a declarat că testamentul este al său, lipsa acestor cuvinte din procesul verbal de autentificare nu atrage nulitatea testamentului, dacă din celelalte declarații ale testatorului reesă că el a recunoscut că acest testament este al său (Cas. I, Bult. 1899, consid. dela pag. 14).

S'a decis însă că, deși judecătorul chemat a autentifica un testament nu este silit a întrebuița înșiși termenii legii și că el se poate servi de termeni echipolenți, întrucât legea nu prescrie nicăieri întrebuițarea unor termeni sacramentali; totuși, dacă judecătorul n'a menționat în procesul verbal de autentificare declarația testatorului că testamentul este făcut din libera sa voință, mențiune cerută de lege sub pedeapsă de nulitate, un asemenea testament este nul, cu toate că, în procesul-verbal de autentificare, s'ar zice că testamentul este

„dictat de el, nefiind silit de nimene“, aceste cuvinte nefiind echipolente cu acele pe care le cere legea (Cas. I, Bult. 1892, pag. 123, 124).

S'a mai decis, de asemenea, că constatarea cum că testamentul a fost cetit în fața și auzul testatorului, care l'a recunoscut ca al său, nu poate servi ca echipolent pentru a stabili că el este făcut din libera sa voință, întrucât legea cere coexistența ambelor acestor formalități; într'un asemenea caz, testamentul este nul sau mai bine zis inexistent pentru lipsă de forme (Cas. I, Bult. 1892, pg. 126 și *Dreptul* din 1892, No. 26, pag. 201, etc.).

* * *

În rezumat, spre a termina această prea lungă observație, vom zice că decizia Curței din Constanța, care anulează testamentul de față pentru motivele de mai sus, ne pare la adăpost de orice critică. În orice caz, ea este motivată cu un lux de argumentare, și trebuie să recunoaștem că amicul nostru, d-l consilier Benișache, este un bun și mare meșter de hotărâri, căci toate deciziunile redactate de el sunt la fel ireproșabile.

Ceeace este trist și dureros este că, în cazul de față, testamentul cade din cauza neglijenței unui judecător, care, trebuie s'o spunem, n'a fost la înălțimea misiunii sale.

* * *

Este adevărat că art. 21 din legea pentru autentificarea actelor declară că acest judecător poate, din această cauză, să fie destituit și să plătească daunele-interese cauzate prin neglijența sa, însă totuși aceasta nu împiedică testamentul de a fi nul, iar acțiunea în daune echivalează cu un zero, dacă judecătorul culpabil de neglijență este insolubil, ceeace se va întâmpla mai întotdeauna, mai ales atunci când dauna este, ca în speță, considerabilă.

Ne folosim de această ocazie spre a zice câteva cuvinte asupra responsabilității judecătorilor, care, după părerea noastră, ar trebui să fie altfel reglementată decât așa cum este astăzi.

Este, în adevăr știut că, în dreptul nostru actual, judecătorii nu pot fi condamnați la despăgubiri, pentru daunele aduse terților în exercițiul funcțiunii lor, decât în cazurile anume și limitativ determinate de art. 305 și urm. din procedura civilă, adică: când a existat din partea lor dol sau mituire; când urmărirea lor este anume admisă de lege; când legea declară pe judecători responsabili sub pedeapsă de daune-interese (și art. 21 din legea pentru autentificarea actelor este unul din acele cazuri); și, în fine, când există denegare de dreptate (Vezi asupra responsabilității judecătorilor, acțiunea recursorie civilă, tom. V al Coment. noastre, pag. 429 urm.).

În sistemul legislației noastre, zice Curtea din București, după cum reesă din art. 305 pr. civ., judecătorii sunt supuși la o răspundere cu totul specială, ei neputând fi urmăriți de către partea pretinsă vătămată, pentru faptele săvârșite în atribuțiile funcțiunii lor, decât numai prin acțiunea recursorie civilă, și numai pentru cele patru cazuri limitativ specificate prin citatul text: dol, mituire, tăgadă de dreptate, și în cazurile în care legea îi declară anume responsabili, ei fiind scoși de sub responsabilitatea generală a dreptului comun. Vezi *Dreptul* din 1914, No. 54 și *Curierul Judiciar* din acelaș an, No. 72, pag. 581 urm., cu observațiunea noastră.

Legiuitorul, în înalta sa înțelepciune, zice Trib.

Ilfov (*Curierul Judiciar* din 1907, No. 41, p. 325), pentru a ridica cât mai mult prestigiul magistraturii, dispune că chiar acțiunea recursorie civilă să nu poată triumfa în contra unui magistrat, conform art. 305 pr. civ., decât atunci când se dovedește că a lucrat cu violențe.

O greșală comisă de un judecător, oricât de gravă ar fi, nu-l poate deci supune la daune, dacă el nu s'a făcut culpabil de dol sau mituire. Art. 998 și 999 din codul civil nu sunt deci aplicabile magistratilor, ei fiind supuși unei răspunderi speciale mult mai ușoară decât aceea la care sunt supuși particularii și ceilalți funcționari publici, în genere (Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 430).

Încât privește însă acțiunea recursorie civilă, și judecătorii Curței de Casație pot fi urmăriți pe această cale excepțională. Vezi Cas. Secției-Unite, *Curierul Judiciar* din 1915, No. 20 și *Dreptul* din acelaș an, No. 22, pag. 172 urm. Vezi tom. VIII, partea I al Coment. noastre, pag. 140, nota 1.

Acțiunea recursorie civilă, care și are origina sa în dreptul roman (L. 15, § 1, *Dig., De iudiciis*, 5, 1, etc.) își avea ființă și în codul Calimach. Vezi art. 1770 din acest cod, care vorbește de vicleșugul sau lenevirea judecătorilor.

Es e de observat că art. 1341, corespunzător din codul austriac, vorbește de *culpa* judecătorului (*gegen das Verschulden eines Richters*).

La Romani, judecata greșită a unui judecător era considerată ca un quasi-delict (Instiț. IV, tit. 5, § 1). Iată cum se exprimă, în această privință, un autor italian :

„Il mal giudicato per imperezia del giudice era tenuto come un danno recato per quasi-delitto. I magistrati, dice Voët, possono essere tenuti, in forza della legge Aquilia, ogni qual volta fidando nel proprio potere abbiano fatto senza diritto qualche cosa contraria al buono costume, e nociva altrui“. (Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco, avvicinati delle leggi romane, francesi e sarde*, IV, art. 1341, pag. 840, No. 1, Venezia, 1854).

S'a decis că, în dreptul nostru, magistratii nu se consideră ca prepuși ai Statului (în speță Ministerul Justiției), în sensul art. 1000 c. civ., pentru că odată numiți, ei exercită o misiune specială independentă, ca organe ale Suveranității naționale (Cas. I, Bulet. 1880, pag. 80, precum și tom. V al Coment. noastre, pag. 551, *ad notam*). Vezi și decizia mai sus citată a Curței din București, din 12 Iulie 1914, în care Ministerul Justiției fusese acționat, ca comitent, pentru a răspunde de faptul restituirii unor bani, din partea unui judecător a tribun. Ilfov.

În acest proces, care a făcut senzație, majoritatea Curței respinge acțiunea îndreptată contra Ministerului, pentru motivul că Ministerul Justiției, care numește pe judecători, nu poate fi considerat ca comitentul lor, și deci responsabil de faptele acestora, comise în exercițiul funcțiunii lor, art. 1000 § 3 nefiind aplicabil în speță, ci numai în cazurile ordinare. Minoritatea Curței, compusă din doi judecători, din Ar. Alexandrescu și M. Balș (astăzi consilieri amândoi la Curtea de Casație), au fost însă de părere a se aplica Ministerului Justiției art. 1000 § 3 din codul civil, considerând pe acest Ministru ca un comitent al magistratilor numiți de el. Chestiunea este deci delicată.

Am arătat mai sus că art. 1341 din codul austriac face pe judecători responsabili de *culpa* lor : „De câteori judecătorul este în culpă, zice acest text, se introduce în contra lui o plângere la tri-

bunalul superior (*bei der höheren Behörde*), care instruește afacerea și o judecă din oficiu“. Mai vezi, în această privință, și legea austriacă din 12 Iulie 1872.

Dreptul german proclamă, în termeni generali, responsabilitatea Statului pentru faptele dăunătoare comise de magistrați, în caz când ei ar putea fi declarați personal responsabili (Vezi Braun, *Deutsches Recht*, No. 1367, care citează în acest sens pe Zachariae, Roth, Windscheid, S obbe, Gerber, etc.).

În fine vom menționa art. 839 din codul german actual, care reglementează responsabilitatea *tuturor funcționarilor în genere*. Iată cum se exprimă acest text :

„Funcționarul (*Beamter*) care, cu intenție sau prin neglijență (*vorsätzlich oder fahrlässig*) își calcă datoria profesională ce are față de terțiile persoane, trebuie să repare dauna pricinuită. Dacă el este culpabil numai de neglijență gravă, urmărirea lui nu poate să aibă loc, decât atunci când partea lezată se găsește în imposibilitate de a dobândi despăgubirea sa pe altă cale.

„Dacă, cu ocazia judecării unui proces, un funcționar își calcă datoria sa profesională, el nu răspunde de dauna pricinuită, decât atunci când faptul lui este pasibil de o pedeapsă publică, pe calea unei proceduri penale. Această dispoziție nu se aplică la refuzul sau întârzierea ilegală în exercițiul funcțiunii sale (*Auf eine pflichtwidrige Verweigerung oder Verzögerung der Ausübung des Amtes, findet diese Vorschrift keine Anwendung*)“.

„Obligația de a repara dauna pricinuită nu are loc de câteori cu intenție sau priu neglijență, partea lezată a omis de a înlătura dauna, uzând de un recurs legal“.

Să ne ierte celitorii noștri dacă, cu ocazia frumoasei decizii a Curței din Constanța, ce publicăm astăzi, am zis câteva cuvinte asupra responsabilității judecătorilor. Ne-am folosit de această ocazie spre a constata lacuna ce cuprind legile noastre în această privință și spre a atrage asupra acestui punct atențiunea legiuitorului. Numai de n'am fi vorbit în zadar : *vox clamantis in deserto* !.

Iași.

D. ALEXANDRESCO

TRIBUNALUL ILFOV S. II-a COMERCIALĂ

Audiența dela 16 Iunie 1922

Președinția d-lui AL. COSTIN, Judecător

Jaques Eterlin prin av. M. Petrescu Comneni cu Firma Maier & Aftalion prin av. cat. I. Cohen

Sentința comercială No. 521

Cek. — Acțiune cambială. — Termen de prezentare la plată. — Consecințe. — Art. 365, 367 și 368 c. com.

Legea prevede un termen sacramental înlăuntrul căruia cekul trebuie să fie prezentat la plată. Consecința neîndeplinirii acestei obligațiuni este că nu se mai poate exercita acțiune cambială în contra trăgătorului pentru neplată.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea, actele și lucrările din dosar, precum și concluziile orale și scrise ale părților ;

Că prin acțiune Jaques Eterlin, chiamă în judecată firma Maier Comp. Aftalion spre a fi obligată să-i plătească 125.000 fr. elvețieni în baza a cinci cecuri de câte 25.000 franci elvețieni, fie care emis la 16—23

August 1918, cu procente și spese, că în fapt se constată următoarele :

Cecurile au fost emise în București de firma pârâtă, dar plătibile la vedere în Iunie la d-l I. Arditti. Weinbergstrase 72, în ordinul lui I. M. Kodrioschi, în interval dela 16—23 August 1918; în urmă la 29 Ianuarie 1919, și din aceste cecuri au fost transmise la adresa de S. M. Kondrioschi Băncei M. Aschenasi și apoi la 30 Ianuarie 1919 tot la Odesa au fost transmise de M. Aschenasi Băncei Comerciale la Basel; unul din aceste cecuri după un gir în alb făcut de I. M. Kodrioschi, a fost girat la 29 Octombrie 1918, tot în Odesa de M. Aschenasi lui Muri Azis Kiazim Nuri Comp., apoi la 25 Noembrie 1918 girat lui L. Misrach, și apoi la 30 Noembrie 1918 girat la Constantinopol de I. M. Mizrach, către Alexes Iacobidi, în urmă de către Delmedică Comp., și la 20 Martie 1919 girat de Aschenasi Băncei Comerciale din Basel; Banca Comercială din Basel le prezintă spre plată la Zurich la Dr. I. Arditti. la 9 Mai 1919, dar în interval Banca Maier Comp. Aftalion dăduse ordin lui Dr. I. Arditti să nu mai facă plata, astfel că în acea zi funcționarul notariatului însărcinat cu protestele în Zurich la cererea Băncei Comerciale din Basel, a încheiat protest de neplată acelor cecuri, luând act că trasul D-ului I. Arditti, a declarat că primise ordin dela emitentă să nu achite aceste efecte;

Având în vedere că reclamantul a susținut că cecul fiind un mijloc de plată, iar nu de credit, precum este cambia, trăgătorul cecului înțelege să cezioneze beneficiarului proviziunea chiar din momentul emisiunii cecului și de aceea art. 369 c. com., cere preexistența unei proviziuni sub anumite sancțiuni penale, tot de aceea art. 369 c. com., prevede că posesorul cecului pierde acțiunea sa contra emitentului dacă suma nu mai este disponibilă prin faptul trasului, și tot pentru aceeași rațiune căderea în faliment a trăgătorului nu are influență asupra cecului, întru cât creditorii acestui nu mai pot pretinde proviziunea care a esit din patrimoniul debitorului lor, trăgătorul, prin faptul emiterii cecului;

Reclamantul a mai adăugat că pentru ca acțiunea beneficiarului să se stingă în cazul art. 368 c. com., trebuie ca pierderea proviziunii să nu fie imputabilă trăgătorului, ca în speță, adică ca trăgătorul să nu fi făcut nimic care să împiedice ridicarea proviziunii și că în sfârșit art. 341 c. com., care vorbește despre necesitatea protestului la cambiile domiciliare, nu este aplicabil în speță, unde avem o acțiune cambială în baza unui cek, deci prescriptibilă numai prin 5 ani;

Având în vedere că pârâta a răspuns că cecurile n'au fost achitate nu pentru că ea n'ar fi avut proviziune la Dr. I. Arditti, ci fiind că a dat ordin să nu se mai plătească cecurile, nefiind cerute la timp și că deși în interval la 8 Septembrie 1919, M. Aschenasi a cerut Băncei Maier Comp. Aftalion plata, totuși din cauza dispozițiilor centralei de deșize din țara noastră, această bancă a răspuns că nu se poate achita de cât în lei, după cursul oficial stabilit de Centrala de deșize;

Că, nemai urmând nici o corespondență în anul 1922, se intentă de Banca din Basel acțiunea de față în contra căreia pârâta ridică obiecțiunea că posesorul cecurilor a pierdut acțiunea cambială prin neprezentarea cecurilor în termenul legal, de oare ce scurtimea scadenței are motive inerente naturei și funcționării cecului. Că de aceea art. 367 c. com. prevede că posesorul cecului să-l înfățișeze trasului pentru plata în 8 sau 15 zile după cum plata este în localitate sau nu, și art. 368 arată că sancțiunea acestor dispoziții este pierderea acțiunii cambiale indiferent dacă proviziunea mai există în mâinele trasului și după termen;

Că în speță, cecul fiind plătit în alt loc și la altă persoană de cât emitentul, protestul trebuia făcut conform art. 341 c. com., încheiat după scadență și prin nefacerea lui la termen, s'a pierdut acțiunea cambială, rămânând beneficiarului numai o acțiune după dreptul comun;

Având în vedere că Trib. trebuie să analizeze și să decidă în cazul de față două chestiuni cu privire la cecurile mai sus arătate, anume: dacă există un termen înăuntru căruia cecurile trebuiesc a fi prezentate pentru plată, și care este acel termen în speță, și a vedea consecințele acestei obligațiuni, iar în al doilea rând, a examina dacă pentru cecurile în discuție trebuia să se facă protest de neplată în baza art. 341 c. comercial;

Având în vedere că cecul este incontestabil un instrument de plată, iar nu de credit, precum este cambia;

Că din cauza naturei și funcțiunii sale în relațiile comerciale de a înlesni lichidările urgente și de a satisface nevoile generale ale circulațiunii, liberând pe trăgător și giranți de responsabilitatea lor și nedând trăgătorului putința de a dispune de proviziunea sa la tras, legiuitorul a prevăzut în art. 367 c. com., că posesorul cecului trebuie să-l prezinte trasului în cele 8 zile dela data emiterii lui, dacă cecul este emis în locul plății și în cele 15 zile dacă el este plătit într'un loc deosebit de acela unde este emis;

Că aceste termene se aplică atât cecurilor plătibile la vedere, precum și celor plătibile într'un termen dat, care conform art. 365 c. com., nu poate fi mai mare de 10 zile dela înfățișare, ceea ce face ca termenele maxime pentru prezentarea cecului să nu poată fi în ultimul caz de cât de 18 sau 25 de zile dela data cecului. Că tocmai din cauza importanței pe care o dă acestor termene, legiuitorul a dispus prin art. 369 c. com., că acel care emite un cec fără dată sau cu dată falsă, este pasibil de anumite sancțiuni penale;

Având în vedere că reclamantul spre a justifica prezentarea cecurilor din litigiu peste termenul stabilit de lege, a susținut că este indiferentă epoca la care a înfățișat cecurile, întru cât proviziunea a devenit proprietatea sa din momentul emiterii cambiilor, astfel că trasul era obligat a plăti ori când și deci, și acțiunea de față în regres în contra părții este admisibilă și întemeiată;

Având în vedere că dacă părerea că emisiunea sau transmisiunea cecului implică transmiterea proviziunii a fost susținută de o parte din doctrina franceză, germană și italiană, totuși atât parte din reprezentanții acestor doctrine, cât mai ales doctrina din Anglia și Statele Unite ale Americii de Nord, adică țările în care s'a născut și se desvoltă în mod deosebit instituția cecului refuză posesorului cecului ori ce drept personal de creație și ori ce acțiune directă față de tras, socotind pe tras ca în raport direct numai cu trăgătorul;

Considerând însă, fără a desvolta pe larg controversa că deși această părere concordă cu textul legii noastre comerciale, care prevede că prin faptul trasului se poate ca proviziunea să nu mai fie disponibil (art. 368 c. com.) și că retragerea proviziunii de către trăgător nu constituie un fapt pasibil de penalitate, cum este emiteria unui cec fără sumă disponibilă în mâinele trasului (art. 369 c. com.), totuși în speță toată această discuțiune nu poate avea vre-o înrăurire de oare ce desbaterea doctrinară se face atunci când beneficiarul sau posesorul voește să ceară plata direct dela tras, satisfăcând dispoz. art. 367 c. com., adică prezentând în termenul legal cecul pentru plată, dar în cazul de față posesorul cecurilor neînfațișându-le în termen pentru plată, este decăzut din acțiunea cambială în contra emitentului.

Că prin urmare, dacă s'ar putea discuta dreptul său direct asupra proviziunii și față de tras, însă aceasta se face de doctrină numai când cecul a fost înfățișat în termenul legal, întru cât un asemenea drept nici nu s'ar putea înțelege să dureze un timp nedeterminat și infinit, și că dacă posesorul nu a satisfăcut această condițiune legală de înfățișare, nu poate pretinde că dreptul său de a cere plata cecului s'a născut, de oare ce aceasta ar însemna să se violeze o dispozițiune prescrisă a legiuitorului (art. 367 c. com.) edictate tot mai în interesul creditului și al circulației comerciale;

Considerând că în speță fiind necontestat că prezentarea cecurilor s'a făcut cu mult mai târziu de cât termenele stabilite de lege, nu se mai poate pretinde că există acțiune cambială în contra trăgătorului în regres pentru neplata cecurilor;

Că argumentul invocat de pârâtă, cum că acțiunea cambială ar fi stinsă întru cât nu s'a făcut protest conf. art. 341 c. com., nu mai prezintă interes a fi examinată mai ales că în speță cecurile deși plătibile în alt loc de cât acela al emisiunii lor, nu sunt însă plătibile și la altă persoană de cât trasul, astfel că nu pot fi considerate ca domiciliare. Că deci acțiunea cambială urmează a se respinge;

Având în vedere cererea de cheltueli de judecată pe care Trib. găsind-o întemeiată, fixează aceste cheltueli la 2000 (două mii) lei.

Pentru aceste motive, Trib. respinge acțiunea, etc.

(ss) Al. Costin, I. Popovici-Mavrodin

Grefier (ss) C. S. Catană.

NOTA. — Sentința Trib. Ilfov sec. II Comerțu No. 521/922 pune în discuțiune următoarele două probleme de drept:

a) *Dacă există vre un termen sacramental înăuntrul căruia cecurile trebuiesc prezentate pentru plată și protest;*

b) *Cari sunt consecințele neîndeplinirii acestei obligațiuni din partea beneficiarilor.*

Tribunalul considerând cecul ca un instrument de plată iar nu de credit, și având în vedere dispozițiile cuprinse în art. 365 și 367 cod. com. hotărăște că neînfațișarea cecului în termenul fixat de lege, face să se piardă acțiunea cambială în contra trăgătorului.

În considerentele sale Tribunalul examinează indirect o a treia chestiune: *aceia de a se ști dacă proprietatea proviziunii trece asupra beneficiarului din momentul emiterii cecului.*

Față de controversa existentă în legislațiunea franceză, germană și italiană, — față de dispozițiunile din Anglia și America de Nord, cari refuză posesorului ori ce acțiune directă contra trasului, față de teoria cuprinsă în art. 368 cod. com. român, care prevede că prin faptul trasului poate ca proviziunea să nu mai fie disponibilă și că retragerea proviziunii de către trăgător poate să fie făcută fără a constitui un fapt penal, -- tribunalul socotește că beneficiarul nu este proprietarul proviziunii din momentul emiterii cecului și că în ori ce caz dacă în termenul fixat de lege pentru presintarea cecului el nu a fost înfățișat, trăgătorul poate dispune de proviziune.

Sentința citată fiind de mare importanță practică, este necesar să examinăm amănunțit soluționarea dată.

În speță, D-nul I. Eterlin cheamă în judecată Banca Mayer & Aftalion spre a fi condamnată să-i plătească 125.000 franci elvețieni, în virtutea a cinci cekuri emise între 18 și 23 August 1918, protestate pentru neplată, cu dobânzi de la data protestării acelor cekuri, plus 30.000 lei cheltueli de judecată.

Toate cekurile după cum se constată au fost emise în București, cu plata Zurich la Dr. I. Arditti, str. Weigenstrasse No. 72, în ordinul I. M. Hodriansky.

I. M. Hodriansky, după un interval de aproape cinci luni le cedează lui Aschenasi, făcând această cesiune în Odesa (Rusia). În urmă mai intervine o serie de cesiuni fie la Odesa fie la Constantinopol, până când cekurile sunt cedate toate Băncii Comerciale de Basle, care la 9 Mai 1919, adică după nouă luni de la emisiunea lor, le prezintă spre plată la Zurich la Dr. Arditti și le protestează.

Banca din Basle cedează cekurile după protest D-lui I. Eterlin. D-sa intentă acțiune la Trib. Ilfov sec. II com. contra Băncii M. & A. pentru achitarea lor în monedă efectivă.

Cesiunea dedusă în judecata Trib. era aceea de a se ști dacă acțiunea putea fi judecată după rigorile legii cambiale ori după dreptul comun; întrucât se susținea că posesorul cekurilor a pierdut acțiunea cambială prin neprezentarea lor la plată și protest în termenul legal.

Cari sunt principiile? Căci este definit de autori: Ordin de plată. El este un instrument de plată spre diferență de polițe și biletele la ordin, cari sunt instrumente de credit și circulațiune (vezi Carpentier No. 1, cuvântul „cek“, pag. 26; Vivante, 3, pag. 637 și No. 1386; Lyon-Caen și Renault, t. I, pag. 790).

Cecului îi sunt însă aplicabile toate dispozițiile de la cambie.

În Franța cecul a fost reglementat prin legile speciale din 1865 1874 combinate cu art. 110 și urm. cod. com., iar la noi a fost reglementat de dispozițiunile din codul comercial, reproduse identic din codul italian.

După cum foarte bine arată Carpentier la No. 139: diferența caracteristică dintre cele două titluri cek și poliță, specificarea cecului ca instrument de plată, a făcut pe legiuitor să găsească un mijloc de a nu favoriza printr-o prea lungă durată în circulațiune substituirea cambiilor, adică înlocuirea valorilor de credit prin forma de cekuri. O astfel de înlocuire ar fi dăunătoare și fiscului și emitentului și beneficiarului.

Într-adevăr taxele pentru cek sunt mult mai mici decât pentru cambii, bancherii cari emit

cekuri ar fi expuși la eventualele fluctuațiuni ale cursului, mai cu seamă pentru cekurile emise în monedă străină; beneficiarul ar suferi aceleași consecințe, și conturile dintre Bănci și tras ar putea să rămână expuse variațiunilor nesigure în lichidarea lor. Vezi în acest sens dezvoltările din autorii cunoscuți: Lyon Caen și Renault, T. I, pag. 748, nota II; Boistel, pag. 725; Vivante, 3, pag. 653 și No. 1401.

Să obișnuiește în general a se spune că scadența cekurilor trebuie să fie scurtă, pentru ca cekul să nu uzurpe în detrimentul fiscului, funcțiunea de poliță.

Scurtimea scadenței are motive inerete naturii și funcțiunii cekului. — El e destinat lichidărilor și plăților și prin umare e util a-și îndeplini repede funcțiunea sa pentru a libera pe trăgător și girant de responsabilitatea lor. Rapiditatea scadenței servă de o potrivă a reda repede trăgătorului disponibilitatea sumelor cu care e creditat la tras. Servă de asemenea de a împiedica băncile asupra cărora s'a tras de a plăti simultan, de exemplu la o epocă de criză toate cekurile la vedere trase asupra lor în timpul unei lungi perioade. — (Vivante vol. III citat).

Aceste principii sunt generale și ele nu admit cekuri trase cu o scadență de plată prea mare de la emisiune.

Dar când cekul nu are scadența fixată prin el, cu alte cuvinte când cekul este la vedere, care este scadența fixată de legiuitor, care e termenul în care el trebuie să fie protestat și cari sunt sancțiunile neînfățișării și neprotestului în termen legal?

Vivante Vol. III, No. 1403 și fine No. 1404 arată că dacă cekul nu indică scadența, se înțelege că e plătabil la vedere după funcțiunea sa și regulile generale ale dreptului.

Cum vedem că în materie de cek data emisiunii lui are cea mai mare importanță pentru a se putea stabili durata maximă de prezentare și protest (vezi Lyon Caen & Renault, pag. 79, vol. IV; Boistel, pag. 723; Vivanti, 3, pag. 653),

în cekul la vedere termenul de prezentare și protest e cel indicat de cod. (Vivante III pag. 658 Lyon Caen & Renault, vol. IV, pag. 501 și 504; Carpentier, la cuvântul lettres de change, No. 756 pag. 280).

Cari sunt dispozițiunile din codul nostru comercial?

Conf. art. 367. cod. com. român, posesorul cekului trebuie să-l înfățișeze trasului pentru plată în cele opt zile de la data emisiunii dacă el este emis la locul plății și în cele 15 zile dacă el e plătabil într'un loc deosebit de acela unde este emis.

Ca sancțiune a acestui articol, articolul următor 368 prevede că posesorul care nu-l înfățișează în termenul de mai sus, pierde acțiunea sa în

contra giranților; el pierde chiar acțiunea sa în contra emitentului dacă suma nu este disponibilă prin faptul trasului, la scadența termenelor de mai sus.

Iar jurisprudența și doctrina în mod constant au decis că neîndeplinirea formelor prescrise de art. 367 atrag față de emitent și pierderea acțiunii cambiale, acordate cekului numai în cazurile în care beneficiarii au păstrat condițiile de formă cerute de lege.

Cum vedem din textele sus arătate, cekul trebuie să fie prezentat în 15 zile dela emitere. Dacă nu se prezintă în acest termen, trasul e dator înainte de a face plata, să ceară avizul emitentului, care a dat ordinul de plată chiar dacă proviziunea cerută de art. 364 există la tras și după expirarea acestui termen, într-un cât după scadența și în lipsă de prezentare la plată a cekului în termenul legal, poate ori când trăgătorul să ridice proviziunea. Ceva mai mult, Vivante susține (No. 1430 pag. 652, vol. III) că, trăgătorul nu trebuie să lase proviziunea după trecerea termenului legal.

Ca concluziune deci, trasul nu este ținut și nu trebuie să plătească cekurile prezentate de beneficiar, dacă a trecut termenul legal. În acest caz, trasul trebuie să ceară beneficiarului să se adreseze trăgătorului pentru a-i preschimba cekurile, adică a i le confirma prin cekuri noi de emisiune recentă, pe care trasul le va onora.

Este indiscutabil în drept, că dacă beneficiarul nu va putea obține dela trăgător cekuri de emisiune recentă contra cekurilor scăzute, beneficiarul nu poate intenta acțiune cambială pentru plata lor în contra trăgătorului. Această favoare pe care legea o dă cekurilor de a se folosi de celeritatea acțiunii cambiale, este supusă la anumite condițiuni, pe care beneficiarul nu le-a îndeplinit și este în neputință de a le îndeplini astăzi. Beneficiarul a pierdut acțiunea cambială din cauza neglijenței sale și deci trebuie să sufere consecințele, având numai calea acțiunii ordinare, în care trăgătorul poate să-și prezinte toate excepțiunile, să-și valorifice toate pretențiunile, să ceară repararea tuturor daunelor cauzate lui prin prezentarea tardivă a cekurilor.

Să examinăm textele de lege și jurisprudența în materie:

Art. 366 cod. com. prevede: sunt aplicabile cekului toate dispozițiunile privitoare la gir, la aval, la semnătura persoanelor incapabile, la scadență, la plata cambiilor, la protest, la acțiune în contra emitentului și în contra giranților, la biletele pierdute sau sustrase.

Deci, se aplică cekurilor toate regulile dela cambii și anume:

Art. 310 cod. com. Cambia trebuie să fie înfățișată pentru plată; plătită la locurile arătate întrinsa și la ziua scadenței.

Art. 319 cod. com. Lipsa totală sau parțială de plată se dovedește prin protest. Protestul pentru neplată trebuie făcut în ziua ce urmează după aceia a scadenței; dacă acea zi e o Duminică sau o sărbătoare legală, protestul se va face în cea dintâi zi de lucru ce urmează.

Art. 326 cod. com. Protestul trebuie să fie făcut de portărei după cererea posesorului cambiei.

Iar mai departe codul de comerț consfințește prin:

Art. 331 cod. com. principiul: Că nici un act din partea posesorului cambiei nu poate să înlocuiască protestul spre a dovedi îndeplinirea actelor necesare pentru a conserva acțiunea cambială.

Art. 367 cod. com. Posesorul cekului trebuie să înfățișeze trasului pentru plată în cele 8 zile dela dată, dacă e emis la locul plății, și în 15 zile dacă el e plătit într'un alt loc decât acela unde este emis.

Din citirea acestor texte de lege rezultă:

a) Că pentru conservarea acțiunii cambiale față de giranți, protestul a doua zi după scadența poliței este esențial și dacă el nu este făcut, acțiunea cambială este pierdută în contra giranților;

b) Că în contra emitentului adică a trăgătorului și în contra acceptantului, acțiunea cambială se conservă timp de 5 ani, cu următoarea excepțiune prevăzută la *art. 341*:

«Dacă cambia este plătită în alt loc decât reședința acceptantului sau a emitentului și la o altă persoană, lipsa de plată va trebui să fie constatată după regulile stabilite în secțiunea 8-a (privitoare la protest) *chiar pentru a se conserva acțiunea în contra acceptantului și în contra emitentului.*

c) Că cekul trebuie prezentat la plată într'un termen fix.

Sanctiunile sunt arătate pentru cambii în chiar textele de lege citate.

Jurisprudența de altfel atât cea română cât și cea italiană sunt unanime în acest sens. Ultima deciziune a casațiunei în această privință se găsește publicată în Buletinul Curței de Casație din anul 1901, pag. 1573. Iată principiile puse de Curtea de Casație:

„Necesitatea facerii de protest pentru păstrarea acțiunii cambiale contra emitentului unui bilet la ordin se impune numai pentru cazul prevăzut de *art. 341 cod. com.* adică atunci când plata urmează să se facă în altă localitate decât la reședința emitentului și la altă persoană, adică prin altă persoană, iar nu de către emitent după cum aceasta rezultă mai clar din textul *art. 316 cod. com. italian*, după care a fost tradus *art. 341 cod. com. român*. De altminteri o asemenea interpretare se impune în mod virtual prin rezonamentul că emitentul unui bilet la ordin, care

s'a obligat a face el însuși plata, fie chiar și în altă localitate și la altă persoană, n'are necesitate de nici un protest pentru a ști că el însuși n'a plătit acest bilet la scadență, spre a lua o măsură în consecință“.

La cek consecințele sunt aceleași când e vorba de cekuri domiciliat, fiind aplicabile toate principiile dela cambii.

Mai mult încă, legiuitorul creând cekul ca instrument de plată, iar nu de credit, neîmplinirea formelor cerute de lege în mod special prin *art. 367*, adică neprezentarea lui în termenul fixat, face să se piardă caracterul de cek, adică de instrument de plată și pentru a nu se transforma în instrument de credit, pierde și beneficiul acțiunii cambiale, chiar cekul nedomiciliat.

În acest sens este doctrina și jurisprudența.

Se discută numai, care este caracterul acțiunii ce rămâne beneficiarului în cazul în care n'a prezentat și n'a protestat cekul în termenul legal.

Vivanti, vol. III, No. 1409, spune: «dacă termenele și cele lalte condițiuni necesare nu au fost observate, posesorul pierde avantajile cari le-ar fi putut avea din dreptul cambial».

Cu toate acestea beneficiarul cekului nedomiciliat conservă contra trăgătorului acțiunea ordinară derivând din promisiunea menționată de a face să se plătească cekul; obligațiunea trăgătorului deja acoperită prin formele legale se reduce la o obligațiune de drept comun, la o obligațiune de a face această plată, pe care trasul n'a făcut-o (vezi nota 26, Georgi, III, No. 303; Laurent, XV, No. 539, construcția teoriei cekului asupra noțiunii juridice, a promisiunii faptului altuia).

Iată dar consecințele legale: A) Beneficiarul pierde acțiunea cambială contra emitentului, rezultând din neînfațișarea și neprotestarea unui cek în termen legal. Indiferent dacă e domiciliat sau nu. B) Îi rămâne o simplă acțiune după dreptul comun, derivând din promisiunea de a face să se plătească.

IOSEF G. COHEN

Avocat

JUDECĂTORIA OCOL. II URBAN BUCUREȘTI

Audiența dela 20 Martie 1921

Președinția d-lui G. LECCA, Judecător

H. David cu Ma ia Șisma

Carte de judecată No. 137

Contract de locațiune. — Titular al unui contract. — Neopozabilitate ocupantului cu titlu egal și anterior.

Este inadmisibilă cererea făcută de terțiul care a obținut un contract de locațiune dela proprietarul imobilului, care avea hotărâre de evacuare împotriva chiriașului ocupant, dacă această hotărâre a fost anulată pe cale de contestație făcută de primul chiriaș, care continuă a ocupa imobilul.

Judecata,

Asupra acțiunii civile de față;

Având în vedere susținerile părților, actele aflate la dosar și constatând refuzul lor de a se împăca;

Având în vedere că contestatorul în susținerea și dovedirea contestației sale a prezentat contractul de închiriere intervenit între Antonetta și Aurel Aronovici, ca proprietari și vizat de Administrația financiară a Capitalei la No. 80109 din 20 Decembrie 1920;

Având în vedere că pârâta Maria Șisma a avut închiriat tot acest apartament, actualmente ocupat de contestator, cu contract în regulă vizat de Administrația financiară a Capitalei la No. 9572/919, cu începere de la 23 Aprilie 1916 și prelungit pe baza legii măsurilor excepționale și actualmente prin decretul-lege;

Având în vedere că în timpul când proprietarii Antonetta și Aurel Aronovici, au închiriat apartamentul contestatorului exista încă litigiu între proprietari și pârâta Maria Șisma, pentru expulzarea pârâtei din imobil;

Având în vedere că pârâta Maria Șisma în contra executărei cererei de evacuare făcută de proprietarii Antonetta și Aurel Aronovici făcând contestație, s'a admis de Trib. Ilfov secția I, prin sentința No. 890/920, desființându-se întreaga executare făcută de proprietarii reclamanți Antonetta și Aurel Aronovici;

Având în vedere că astăzi în instanță, atât soții Aronovici cât și contestatorul nu prezintă nici un titlu definitiv de expulzare contra pârâtei Maria Șisma din imobilul ocupat de aceasta, că deci contractul de închiriere prezentat de contestator fiind posterior făcut, iar drepturile de locatară ale pârâtei fiind încă în picioare, contractul fiind în curs de executare, având dată certă anterioară acestuia, contestația de față cată a fi respinsă ca nefondată.

Judecător (ss) *G. Lecca*.

NOTA. — *Istoricul faptelor.* — Vom expune pe scurt faptele, enumerând filiera numeroaselor procese ce s'au pertractat între Maria Șisma, în calitate de chiriașă și soții Aronovici, ca proprietari. — pentru a se vedea cum s'a ajuns la această faimoasă contestație.

Soții Aronovici, devenind proprietarii unui imobil din București în care Maria Șisma ocupă o cameră, se hotărăsc s'o evacueze pe orice cale; și atunci se pornește din partea acestora o veritabilă expedițiune procesivă. Astfel se adresează, comisiei arbitrale și nu reușesc. Apoi, pe calea legii proprietarilor se adresează judecătorului de ocol, cerând rezilierea contractului și evacuarea pentru neplată de chirie și aci în lipsa intimei, pe baza chemărei la interogatoriu, obțin rezilierea și în consecință evacuarea locatarei și această carte de judecată rămâne definitivă. Pe baza acestui titlu definitiv și irevocabil a urmat executarea, deci evacuarea d-nei Maria Șisma din încăperile ocupate. La această întâmplare, evacuată face contestație în termen util (întrucât nu se încheiase încă ultimul act de executare, conf. art. 403 pr. civ.), care este admisă până la Înalta Curte, anulându-se astfel cartea de judecată care ordonase evacuarea contestatoarei.

Dar această sentință definitivă și irevocabilă, rămase cu efecte platonice, căci nu dispunea și reintegrarea locatarei; de aceea d-na Șisma, pe baza contestației admise, s'a adresat pe cale prezidențială (art. 66 bis pr. civilă) pentru a obține reintegrarea. Judecătorul de referu a admis ordonanța solicitată, care în apel a fost reformată, menținându-se astfel tot *statu quo ante*, adică d-na

Șisma pe dinafară, fără locuință. Atunci nefericita chiriașă, care fusese evacuată pe baza unui titlu judecătoresc, care actualmente fusese sfârșit prin sentința dată în contestația d-sale, s'a adresat justiției pe calea obicinuită, cerând reintegrarea în imobilul din care fusese evacuată, formulând o *actio ex conductu* (actio conducto, de la Romani).

De data aceasta justiția recunoaște că proprietarii cari la început o evacuasera pe baza unui just titlu, actualmente nu mai au nici o bază de a se opune la această reintegrare, întrucât titlul d-lor fusese anulat prin sentința pronunțată în contestația locatarei, astfel încât ordonă reintegrarea numitei în casă. Această sentință de reintegrare a rămas astfel definitivă și irevocabilă. Când să se pună în executare această reintegrare, proprietarii (debitorii recalcitranți) fac apel la un nou procedeu, ca să anihileze astfel sentința judecătorească. În acest scop, ei apelează la o persoană interpusă, un terț, un presupus chiriaș, un om de paie, care face contestație și concomitent obține și suspendarea executărei acestei reintegrări, pe motiv că același apartament ce fusese închiriat primei locatari, d-na Șisma, i-a fost închiriat de data aceasta d-sale, de către soții Aronovici în intervalul când numiții proprietari o evacuasera pe d-na Șisma.

Iată cum locatara evacuată, care urma să fie reintegrată, este zădărnicită în executarea sentinței de către acest terț contestator; și cum, tactica de luptă se schimbă cu totul, adică două persoane își dispută actualmente dreptul de locațiune asupra aceluiaș imobil: una având contract de închiriere cu dată certă anterioară (d-na M. Șisma) și alta cu contract cu dată certă posterioară (d-l H. David, actualul contestator și deținător de fapt al imobilului).

Analiza juridică a contestației. — În fond, problemul juridic care se pune, are două fețe: 1) Sau terțul contestator ocupă efectiv imobilul închiriat; 2) Sau nu l'ocupă efectiv.

1. Vom argumenta în drept pentru prima ipoteză, în cazul când terțul contestator ocupă efectiv imobilul presupus închiriat.

Se susține de către contestator, că hotărârea de reintegrare pronunțată între d-na Șisma și proprietarii comuni părților litigante, nu l'privește, ea fiind *res inter alios*. Cu toate acestea se înșală onorabilul contestator de paie, căruia i se poate opune autoritatea lucrului judecat cu acelaș succes cu care am obținut reintegrarea față de proprietarii recalcitranți, și iată pentru care motiv: chiriașa principală, d-na Maria Șisma, în procesul de reintegrare, era creditoarea obligațiunei de *faire jouir paisiblement* după cum spune art. 1420 al. III cod civil, iar debitorul acestei obligațiuni de a face erau proprietarii imobilului închiriat, soții Aronovici.

Când s'a admis în mod definitiv contestația chiriașei principale, — contractul său de locațiune, care fusese declarat reziliat printr'o carte de judecată vicioasă ca formă, rămânea în picioare și atunci justiția a dispus în fața acestor fapte precize executarea drepturilor izvorâte din contractul de locațiune, obligându-i pe proprietari de a pune la dispoziția chiriașei principale mai departe în mod neîntrerupt folosința apartamentului prevăzut în contractul de închiriere.

Or, sentința de reintegrare, care era un drept de creanță pentru d-na Șisma, o putea opune debitorilor săi — soții Aronovici — și urmașilor lor universali. În speță, H. David, actualul con-

testator, în realitate nu-i decât un creditor chirografar al soților Aronovici ¹⁾ care fusese perfect reprezentat de aceștia în instanța de reintegrare. Astfel că sentința de reintegrare obținută față de soții Aronovici putea fi executată cu succes nu numai în contra lor personal, ci și în contra succesorilor lor universali și creditorilor lor chirografari, care au fost perfect reprezentați în instanța de judecată prin debitorul lor.

Numai la caz de fraudă, autoritatea lucrului judecat nu poate fi opozabilă creditorilor chirografari, căci *fraus omnia corrumpit*; și într-o asemenea ipoteză trebuie a se dovedi de contestator convența patentă dintre proprietar și chiriașul anterior, punându-se astfel la adăpostul unei acțiuni pauliene sau revocatorii (art. 975 c. civ.), ceea ce nu s'a făcut în speță.

II. Să trecem la a doua ipoteză și să presupunem că terțiul contestator *n'are posesiunea* lucrului închiriat. Aci avem două fețe:

a) Sau actul (contractul de locațiune) e *simulat*, făcând parte din categoria actelor fictive — căci actul ostensibil numai în aparență este un contract de închiriere, deoarece în realitate contestatorul a emis un *contre lettre* prin care recunoștea nulitatea efectelor acestui contract simulat. Acest *fait* al simulațiunii, chiriașul principală (M. Șişma) îl poate dovedi cu martori, căci d. sa este un terțiu într-o asemenea acțiune în simulațiune, fiind în aceeași situațiune ca și într'un dol. ²⁾

b) Sau nu e simulat și atunci ne găsim în ipoteza aceluiaș imobil închiriat la două persoane succesive cu contracte de închiriere având dată certă.

Să vedem cine are *prioritatea* de a se folosi de imobilul astfel închiriat.

Iată ce spune Dalloz ³⁾:

„...bien que le droit du preneur soit personnel et mobilier, la priorité est toujours due a l'antérieurité du titre ayant date certaine sans qu'il y ait à distinguer selon que l'un des preneurs a, ou non, pris possession des biens loués“.

Judecătorii vor aprecia după circumstanțe, care dintre contracte este mai vechiu și acesta va fi preferat ⁴⁾.

După Colmet de Santerre ⁵⁾, ambii locatari având drepturi egale asupra imobilului închiriat, acesta ar trebui să fie scos la licitațiune.

După alții va avea folosința acela dintre chiriași care a avut posesia cu bună credință ⁶⁾.

Astfel înecât putem conchide că, deși printre dispozițiile codului civil, care reglementează materia locațiunii, nu există vreun text referitor la cazul când un proprietar își închiriază acelaș imobil la două persoane, prin două contracte succesive, totuș din alte texte de lege, se pot deduce normele care să indice soluțiunea ce urmează a se da într-o asemenea ipoteză.

Căci într'adevăr, după cum, conf. art. 1441 cod. civ., cumpărătorul unui imobil este dator să respecte locațiunea făcută înainte de vânzare și dacă dreptul locatarului, întemeiat pe un contract tran-

scris ori cu dată certă, conf. art. 1182 c. civ., este astfel opozabil terțiilor dobânditori ai imobilului închiriat; cu atât mai mult, este logic să se urmeze tot așa atunci când este vorba de concesiunea unui simplu drept de folosință care se găsește în conflict cu un contract de locațiune anterior; și aceasta cu atât mai mult cu cât, preferința acordată locatarului cu contract anterior, prin art. 1441, a fost privită, la introducerea în cod a acestei dispozițiuni, ca o extensiune, în favoarea chiar a unei simple concesiuni de folosință, a maximei, — aplicabilă altă dată numai la conflictul de drepturi reale emanate dela acelaș proprietar, — maximă, după care, nimeni nu poate trasmite altuia mai multe drepturi decât el însuși are; așa că, din acest punct de vedere, atât proprietarul unui imobil, închiriat cu contract anterior transmiterii lui, cât și un locatar posterior, acesta trebuie să respecte exercițiul drepturilor locatarului anterior pentru durata cât contractul îi este opozabil.

Apoi, tot în sensul acestei idei, după art. 516 pr. civ. închirierile sau arendările făcute de datornic înaintea transcrierei comandamentului, sunt opozabile creditorilor urmăritori fără distincțiune dacă aceștia au luat ori nu posesiunea bunului urmărit potrivit art. 518 pr. civ. de unde urmează că, un locatar, — cu un contract posterior, — din cauza caracterului personal al dreptului său, fiind asimilabil unui creditor urmăritor, dânsul va trebui să cedeze înaintea drepturilor unui locatar anterior, investit cu un contract cu dată certă.

Căci simpla posesiune a apartamentului închiriat, nu poate atribui contestatorului nostru de ocaz e dreptul de a fi menținut în folosința imobilului, căci eficacitatea posesiunii se poate invoca, în mod excepțional, în materie de bunuri corporale, dar nu și atunci când sunt în discuțiune drepturi incorporabile, ca acelea rezultând din contracte de închiriere, care urmează a se rezolva după normele arătate mai sus; întrucât dacă s'ar admite contrariul, textele de lege menționate și regula opozabilității contractelor cu dată certă și transmisă terților persoane, ar rămâne fără efect, tocmai la cazul când s'ar impune mai mult, acela când proprietarul de rea credință închiriază acelaș lucru la două persoane și când chiriașul subsequent (contestatorul) n'a putut ignora realitatea lucrurilor.

Privind chestiunea și sub aspectul posesiunii, soluțiunea în specie nu poate fi favorabilă de cât tot primului locatar (d. na Maria Șişma, intimata în contestație), care a avut dela început timp de câțiva ani, posesiunea imobilului, posesiune întreruptă numai în cursul procesului de evacuare, dar apoi evacuată câștigând dreptul să fie reintegrată, lucrurile trebuiesc restabilite în situațiunea lor înainte de proces.

Căci dacă ar fi altfel, și ar eși învingător contestatorul, am ajunge cu chipul acesta la sfidarea celor mai elementare principii de ordine socială, ce trebuie să existe la baza oricărei organizațiuni civilizate.

CORNELIU GRIGORIAN

Doctor în drept

1) Deoarece și el avea dreptul pe baza contractului său de locațiune, de a cere proprietarilor să-i presteze în mod neîntrerupt folosința apartamentului închiriat (art. 1420 al. III cod civil).

2) *Planio*, II, 399, No. 1207 și nota 1.

3) Cod civ. adnot., sub art. 1719 (1420 rom.) No. 75, p. 333.

4) Aubry et Rau, IV, 365, p. 472; Baudry et Wahl, I, 138; Dalloz, *op. cit.* No. 79.

5) Colmet de Santerre, VII, p. 292, 198 bis; XIX și XX.

6) Dalloz, *op. cit.*, No. 69. Douai, 3 Aug. 1870, D.P. 71, 2, 25.

A apărut **Jurisprudența Generală** No. 23, cu data de Joi 22 Noembrie 1923, sub direcțiunea d-lui consilier *Gr. Conduratu*, cuprinzând 60 de hotărâri ale Curții de Casație și ale diferitelor instanțe judecătorești din țară, cu numeroase *Note. Prețul 20 lei.*

Sub presă **BIBLIOTECA MARILOR PROCESE**
BROȘURA No. 2